

ELEKTRONİK İZLEME İLE HAPİS CEZASININ KONUTTA ÇEKTİRİLMESİ*

Dr. Ziya KOÇ**

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

** Osmaniye Hakimi.

ÖZ

Hapis cezasının konutta çektilmesi ceza infaz kurumunda hapsederek infazın alternatifi mahiyetindedir. Ceza infaz kurumunda hapsedme yerine suçlunun konutunda hapsedilmesi şeklinde kabul edilen özel bir ceza infazı usulüdür. Hapis cezasının konutta çektilmesinin uygulaması ve takibinde elektronik izlemenin kullanılması giderek yaygınlaşmaktadır. Elektronik aletlerin kullanılması ile yaptırma muhatap kişilerin takibi mümkündür. Karşılaştırmalı hukukta kabul edilen ve tartışılan bir kurumdur. Elektronik izleme ile hapis cezasının konutta çektilmesi Türk Hukukunda kabul edilmektedir.

Elektronik izleme ile konutta hapis kişi özgürlüğünü koruyan bir uygulamadır. Bu nedenle tutuklama tedbiri yerine de uygulanabilir. Tutuklamanın olumsuz sonuçlarının önlenmesi, bir cezaya dönüşmemesinde önemlidir. Elektronik izleme ile hapis cezasının konutta çektilmesi kişinin sosyal yaşamdan kopmaması; aile, iş yaşamı veya eğitim hayatına devam etmesinde yararlıdır.

Anahtar Sözcükler: Ceza yaptırımı, hapis cezası, cezanın infazı, konutta hapis, elektronik izleme.

ELECTRONIC MONITORING HOUSE ARREST

ABSTRACT

Electronic monitoring house arrest is an alternative of incarceration. Instead of incarceration in prison criminals are imprisoned in their own houses. House arrest is a special execution model. Electronic monitoring is growing up in criminal law. Using electronic devices help following criminals in society. Electronic monitoring house arrest is accepted by Turkish law.

Electronic monitoring house arrest keep human rights, individual freedom. So it can be applied for detention too. Preventing harmful consequences of incarceration electronic monitoring house arrest is a good option. It is important to protect social ties, continuing family, work and educational life.

Keywords: Criminal sanction, incarceration, execution of crime, house arrest, electronic monitoring.

1. KAVRAM-TANIM

Karşılaştırmalı hukukta konutta hapis veya ev hapsi gibi tercüme edilebilecek ifadeler vardır. Alman öğretisinde hapis cezasının konutta infaz edilmesi (*Hausarrest*)^[1], elektronik izleme “*elektronische Überwachung*”, elektronik kelepçe “*elektronische Fußfessel*”^[2]; elektronik izleme ile konutta hapis “*Elektronische Überwachung Hausarrest*”^[3] veya “*Elektronische Aufenthaltsüberwachung*”^[4] terimleri ile ifade edilmektedir. Almanya’da 01.01.2011 tarihinde yapılan bir kanuni düzenleme ile elektronik izleme kabul edilmiştir. Kanun koyucu “*elektronik izleme (elektronische Überwachung)*” terimini kullanmaktadır.

Avusturya Ceza İnfaz Kanunu’nda “*Österreichischen Strafvollzugsgesetz (öStVG)*” § 156b’de “*elektronik izleme (elektronischen Aufsicht)*”; “*elektronik izleme ile konutta hapis (Elektronische Überwachten Hausarrest)*” terimi ile ifade edilmektedir.

Anglo-Sakson hukukunda “*konutta hapis (house arrest)*”; “*elektronik izleme (electronic monitoring)*”^[5], “*sokağa çıkma yasağı (curfew order)*”, yoğun izleme “*tracking*” terimleri kullanılmaktadır. Elektronik izleme veya yoğun izleme konutta hapis ile birlikte uygulanabilir^[6].

Türk hukukunda öğretiler farklı terimlerin kullanıldığı görülmektedir; “*evde infaz*”^[7], “*cezaevi dışında infaz usulü olarak evde infaz*”^[8], “*konutta infaz*”^[9] gibi terimler kullanılmaktadır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (*CGTİK*) kısa süreli hapis cezasının ceza infaz kurumları yerine konutta infazını “*hapis cezasının konutta çektirilmesi*” ile ifade etmektedir (*CGTİK m.106*).

Hapis cezasının konutta çektirilmesi Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği Taslağı (*DSHYT*)’nin 56. maddesinin 1. fıkrasında şu şekilde tanımlanmaktadır: “*Hapis cezasının konutta infazı; mahkemece özel şartları taşıyan hükümlüler hakkında hükmedilen hapis cezalarının tamamının veya kalan*

[1] Ewald Löwe–Rosenberg Werner, StPO, 26. Auflage, Band 11, Berlin 2011, s.210.

[2] Elektronische Fußfessel terimi Essen eyaletinde yürütülen pilot projede kullanılmıştır. Sven Bergmann, Training des bürgerlichen Normalzustandes Ethnographie zum Projekt Elektronische Fußfessel, Frankfurt 2004, s.4.

[3] Günther Kaiser–Heinz Schöh, Strafvollzug, Heidelberg 2002, s.134.

[4] Löwe-Rosenberg, s.210.

[5] Matt Blatt–Russel G. Smith, Electronic Monitoring In The Criminal Justice System, <http://www.aic.gov.au/documents/4/6/9/7B469CBB4-B204-4F5E-8C73-B9B47C707F05%7Dtandi254.pdf> (15.12.2011).

[6] Fatma Karakaş Doğan, Cezanın Amacı ve Hapis Cezası, İstanbul 2010, s.219.

[7] Füsün Sokullu Akıncı, Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımları, Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul 1998, s.328.

[8] Kayıhan İçel v.d, İçel Yaptırım Teorisi, İstanbul 2002, s.80.

[9] Timur Demirbaş, İnfaz Hukuku, Ankara 2008, s.76; Doğan, s.216.

kısımının belli şartlar altında mahkeme kararıyla belirtilen bir konutta yerine getirilmesidir.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Avrupa Denetimli Serbestlik Birliği (CEP) Elektronik İzleme Konferans Raporları’nda elektronik izleme; “Suçluların, cezalarının toplumsal bileşeninin gereğini yerine getirdikleri sıradaki mevcudiyetleri, yoklukları ve hareketlerini izleyen uzaktan denetim teknolojilerinin kullanımı” şeklinde tanımlanmaktadır[10].

DSHYT’nin 99. maddesinin 1. fıkrasında; “Elektronik izleme; şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlar ile toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan, mağdurun ve toplumun korunmasını destekleyen kararların infaz edilmesinde kullanılan bir araçtır” şeklinde tanımlanmaktadır.

Hapis cezasının konutta çektirilmesinde elektronik izleme ile yerine getirilmesi ise Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununda (DSHK, m.15/A) “elektronik cihazların kullanılması suretiyle takip” şeklinde düzenlenmektedir. Kanun koyucu “elektronik cihazların kullanılması suretiyle takip” terimini kullanmaktadır.

Kanaatimizce kanun koyucunun “hapis cezasının konutta çektirilmesi” terimini tercih etmesi, kurumun bir özel infaz usulü kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Hapis cezasının ceza infaz kurumu yerine suçlunun konutunda infazı hedeflenmektedir. Kanun koyucu kurumun ceza infazı yönünün ağır basması nedeniyle bu terimi tercih etmektedir. Hapis cezası yerine uygulanabilecek seçenek yaptırımlar arasında sayılması durumunda kurumun kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza yaptırımının seçeneği olduğu görüşü önem kazanabilirdi. Ancak, kanun koyucu hapis cezasının infazı aşamasında ceza infaz kurumu yerine konutta hapsin yararlı olacağı düşüncesi ile kurumun bir özel infaz usulü olarak düzenlenmektedir. Öğretide kullanılan “evde hapis”, “konutta hapis” gibi terimler de ceza hukuku ile alakalı olduğundan kullanılmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Bu terimler de kurumun mahiyetini ifade noktasında yerindedir.

II. HUKUKİ NİTELİK

Yaptırım teorisinin konusunu suç teşkil eden haksızlıklara bağlanan hukuki sonuçlar, bunların çeşitleri, uygulanma şartları, davayı ve cezayı düşüren nedenler oluşturmaktadır. Yaptırım teorisinin yaptırımları ceza ve güvenlik tedbiri şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

[10] Mike Nellis–Nuria Torres Rosell, Avrupa’da Elektronik İzleme 7. Avrupa Konferansı Raporu, Elektronik İyileştirme ve Cezaevi Nüfusunun Azaltılması, Evora Portekiz, 5-7 Mayıs 2011, Avrupa Denetimli Serbestlik Birliği (CEP) Elektronik İzleme Konferans Raporları, Ankara Mayıs 2012,s.145-161.

Ceza, suç teşkil eden filleri kusurlu bir irade ile işleyenlere devlet eliyle uygulanan ve onları bazı haklardan yoksun bırakan, sosyalleştirme amacına yönelik; ıstırap verici, korkutucu ve caydırıcı bir yaptırım türüdür. Ceza, kişi hürriyetini sınırlar veya malvarlığı değerleri üzerinde bir takım yoksunluklara neden olur^[11]. Hapis cezası, hükümlünün ceza infaz kurumuna konulması suretiyle özgürlüğünün kaldırılmasını öngören ceza türüdür. Hapis cezasının temel özelliği cezanın hapsedilerek infaz edilmesidir.

Hapis cezaları infaz süresi ve şartları yönünden üçe ayrılmaktadır; ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve süreli hapis cezası. Süreli hapis cezalarından bir yıl veya daha az süreli olanları kanunda kısa süreli hapis cezası şeklinde tanımlanmaktadır. (*Türk Ceza Kanunu veya TCK m.49/2*). Süreli hapis cezalarının kısa ve uzun süreli şeklinde ayrımının yapılmasının sonucu, kısa süreli hapis cezalarının infazı yerine seçenek yaptırımlara hükmedilebilir.

Karşılaştırmalı hukukta son zamanlarda tutuklamanın ve hapis cezasının bir alternatifi olarak elektronik izleme ile konutta hapis kabul görmektedir. Fransa'da hapis cezasının elektronik izleme ile konutta çektilmesi, 19.12.1997 tarihli kanuni düzenleme ile hapis cezasına seçenek bir yaptırım olarak Fransız Ceza Muhakemesi Kanununun 723-7 ile 723-14. bentleri arasındaki düzenlemeler temel olmak üzere kabul edilmiştir^[12].

Elektronik izleme ile konutta hapis, Almanya'da hapis ve para cezalarının yanında ayrı ve bağımsız bir yaptırım şekli olarak kabul edilmemiştir^[13]. Alman öğretisinde elektronik izleme ile konutta hapis yeni bir yaptırım değildir. Alternatif bir infaz hukuku kurumu olarak kabul edilmektedir^[14]. Bunun yanında elektronik izleme ile konutta hapsin koruyucu bir tedbir olarak da uygulanabileceği belirtilmektedir^[15].

Elektronik izlemenin hürriyeti bağlayıcı cezaya göre gevşek bir infaz modeli olduğu ancak iletişimi ve takibi sağlayan sistemler sayesinde sıkı bir takip sağlayan, özgürlüğü kısıtlayan, yerine göre mahrum eden bir gözetim şekli olduğu belirtilmiştir^[16]. Elektronik izleme gibi izleme araçlarının temel amacı yükümlünün takibi ve gözetiminde kullanılmalarıdır^[17].

[11] Mahmut Koca, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara 2010, s.487.

[12] Hans Heiner Kühne, *Strafprozessrecht, Eine Systematische Darstellung des Deutschen und Europäischen Strafverfahrensrechts*, 8. Völlig neue bearbeitete und erweiterte Auflage, Heidelberg 2010, s.717.

[13] Kaiser-Schöh, s.134 ve 136; Laubenthal Klaus, *Strafvollzug*, Heidelberg 2008, s.6.

[14] Löwe-Rosenberg, s.210; Weitzmann, s.155.

[15] Gabriele Weitzmann, *Kriminalstrafaktionen in Europa Ein Vergleich der Sanktionensysteme von Deutschland, Österreich, Dänemark, Frankreich und England/Wales*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Freiburg 2012, s.153.

[16] Löwe -Rosenberg, s.210;

[17] Mike Nellis, *Surveillance and Confinement: Explaining and Understanding The Experience of Electronically Monitored Curfews*, *European Journal of Probation*, Volume: 1, No:1,

Elektronik izlemenin son dönemde artan kullanımı ile kendine özgü bir ceza türü olduğu, teorik olarak asli ceza şeklinde hükmedildiği ancak Almanya'da yerinde olarak bunun hiç düşünülmediği ifade edilmiştir. Walter'e göre elektronik izleme ile konutta hapis genel olarak seçenek yaptırım mahiyetindedir. Yerine göre bunun alternatifin alternatifi mahiyetinde olduğunu ileri sürmüştür^[18].

Alman Ceza Kanunu, "Strafgesetzbuch veya StGB" de 01.01.2011 tarihinde yapılan değişiklik ile Alman StGB § 68b'nin 12. fıkrası uyarınca elektronik izleme ve 1. Fıkrasında konutta hapis, hapis cezasının infazı aşamasında hükümlünün denetiminde kullanılan seçenekler arasında yer almaktadır.

Anglo-Sakson hukukunda elektronik izleme yöntemi ile hapis cezasının çektilmesi hapis cezasının alternatifi kabul edilmektedir. Elektronik izleme ise hapis cezasının konutta çektilmesinde kullanılan bir araçtır^[19]. İngiltere'de Criminal Justice Act 1991'de Criminal Justice and Public Order Act ile 1994 yılında yapılan değişiklik ile elektronik izleme ile konutta hapis, hapis cezasının yerine uygulanabileceği kabul edilmektedir. Elektronik izleme veya yoğun izleme konutta hapis ile birlikte uygulanabilir. Her iki infaz şekli cezaevinde hapsedme şeklindeki geleneksel infaz şekline alternatif mahiyetindedir^[20].

ABD'de bazı yazarlar elektronik izlemeyi bağımsız bir yaptırım türü olarak değil, daha çok evde infazın veya geceleri evde infazın uygulanmasına yarayan bir teknoloji olarak görmektedir. Buna karşılık bazı yazarlar ise bu olanağı tam anlamıyla bağımsız bir yaptırım olarak kabul etmektedir^[21].

Elektronik izleme ile konutta hapis, ABD'de yaptırım teorisinde "intermediate sanctions (ara yaptırım)" şeklinde adlandırılmakta olup, yeni bir yaptırım şekli olarak kabul edilmektedir. Ara yaptırımlar, yaptırım sisteminde hapis cezası ile doğruluğu sabit oluncaya kadar cezanın ertelenmesi arasında yer almaktadır. Suçlunun işlemiş olduğu fiil nedeni ile hapis cezası ile mahkûm edilmesinin ve cezasını infaz kurumunda çekmesinin istenmediği ancak serbest bırakılmasının da uygun görülmediği durumlarda ara bir yaptırım olarak karşımıza çıkmaktadır.

2009, s.42.

[18] Michael Walter, Ev Hapsinde Elektronik Gözetleme (*Electronic Monitoring*) Kapasitesinin Üstünde Dolu Cezaevlerine Bir Çözüm, Çeviren: Mehmet Emin Artuk-Ayşe Nuhuğlu, İstanbul Barosu Dergisi, C:75, S:1-3, 2001, s.29.

[19] Natasha Alladina, The Use Of Electronic Monitoring In The Alaska Criminal Justice System: A Practical Yet Incomplete Alternative To Incarceration, Alaska Law Review, 28:1, 2006, s.128.

[20] Doğan, s.219.

[21] Kangal, s.528; Çolak-Altun, s.224.

ABD hukukunda ara yaptırımlar Boot Camp (*Bot Kampı*)^[22] ve Community Service Sentence (*Kamu Yararına Çalışma Cezası*)'na yakındır^[23].

ABD hukukunda kimi yazarlar, elektronik izleme ile cezanın konutta infazını bağımsız bir yaptırım olarak değerlendirmemekte, daha çok evde infazın veya geceleri evde infazın uygulanmasına yarayan bir teknoloji olarak değerlendirmektedir^[24]

Elektronik izleme, konutta hapis veya konutta tutuklu kalma ile bağlantılı olarak, yükümlüsü olan kişinin hareketlerini kısıtlamak ve onu izlemek amacıyla uygulanan bir infaz hukuku aracıdır. Elektronik izleme sistemleri hükümlü veya sanığın yerini tespit etme ve hükmün gereklerine ve gözetiminde tutulma ile salıverme şartlarına uyup uymadığını denetlemek amacıyla kullanılır^[25]. Öğretide elektronik izleme ile konutta hapsin hukuki niteliği itibariyle bir hapsedme olduğu, suçlunun bulunduğu yerden uzak teknolojik araçlarla takibini sağladığı; hapsedme ile birlikte gözetim ve denetim aracı olduğu ifade edilmiştir. Bu niteliği dolayısı ile elektronik izleme ile hapsin bir “*toplumsal nezaret*” veya “*fiili (gerçek olmasa da) hapisaneler*” olduğu ifade edilmiştir^[26].

Elektronik izlemenin toplumla bütünleştirici ve cezalandırıcı bir yaptırım olduğu şeklinde görüşler de vardır^[27].

Elektronik izleme ile konutta hapis, hürriyeti bağlayıcı cezaların infazında bir alternatif infaz modeli, başka bir deyişle hapis cezası yerine uygulanan, tahliye sonrası, özel bir infaz rejimi olarak da görülmektedir. Belçika, Hollanda, İsveç gibi ülkelerde bu örneğe rastlanmaktadır. Şartlı salıverme ile tahliye edilen hükümlünün şartlı salıverme süresinde elektronik izleme ile takibi veya konutta hapis suretiyle (*elektronik izleme ile veya elektronik izleme olmadan*) infaz edilebilmektedir. Erken tahliye imkânı sağlayan bu uygulama aynı zamanda şartlı salıverme sonrası takipte de kullanılabilir.

[22] Bot Kampı; orduda uygulanan bir ceza biçimi olup, buradan esinlenilmiştir. Ulusal Ceza Adaleti Referans Servisi (*The National Criminal Justice Reference Service [NCJRS]*)'ne göre bot kampları cezaevi programlarındaki gibi güce dayalı, fiziksel eylemleri içeren alıştırma, talim, gösteri, el işleri gibi faaliyetlerle hükümlülere özgürlüklerinin bir derece de olsa kısıtlandıklarını göstermektedir. <http://www.usfsm.edu/academics/cas/capstone/2009-2010/criminology/pham%20-%20boot%20camp.pdf> (06.06.2012).

[23] İllert, s.15.

[24] Kangal, s.528.

[25] Alladina, s.128.

[26] Nellis, Surveillance and Confinement, s.47.

[27] Brain K Payne.- Matthew DeMichele -Okofu Nonso, Attitudes About Electronic Monitoring: Minority and Majority Racial Group Differences, Journal Of Criminal Justice, S:37, 2009, s.155-162. <http://www.appa-net.org/eweb/docs/appa/pubs/JCJ-Payne-DeMichele-Okofu-AEM.pdf> (15.12.2011).

Elektronik kelepçe takılan kişinin yükümlülük kurallarına uymadığı cihazdan gönderilen sinyallerle tespit edilir. Elektronik kelepçeden gönderilen sinyaller yükümlülük ihlalinin bildirim, tespiti mahiyetindedir^[28].

Hapis cezasının konutta çektirilmesi TCK'nın 50. maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımlar arasında sayılmamıştır. Bunun yerine CGTİK m. 110 uyarınca bir özel infaz şekli olarak düzenlenmiştir. Konutta hapsin ve bunun sonucu olarak elektronik izlemenin hapis cezasına seçenek bir yaptırım olması kanuni düzenleme yapılması ile mümkündür. Kanun koyucu kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar arasında elektronik izleme ile konutta hapsi saymaktadır. DSHK m.15/A'da yapılan düzenleme ile CGTİK m.106'da yapılan düzenleme birlikte değerlendirildiğinde hapis cezasının konutta çektirilmesi hükümle veya hükümden sonra karar verilebilecek bir özel infaz usulü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kanaatimizce hapis cezasının konutta çektirilmesi, ceza infaz hukukunda cezanın infaz kurumunda hapsedme şeklindeki geleneksel biçimine alternatif teşkil etmektedir. Geleneksel ceza infazı, hapsedme veya adli para cezasına mahkûm etme şeklindedir. Bu yaptırımlar dışında alternatif arayışları olmuştur. Hapis cezasının konutta çektirilmesi bu yöndeki amaçlara hizmet etmektedir.

Elektronik izleme tek başına bir ceza değildir. Hukukumuzda elektronik izlemenin bir ceza yaptırımından ziyade yükümlüsü hakkında hükmedilen tedbirin, yaptırımın yerine getirilmesinde kullanılan usullerden biridir. Elektronik izleme, hapis cezasının konutta çektirilmesinde de kullanılabilen gözetim, izleme araçlarıdır. Başka bir deyişle, yaptırımın yerine getiriliş şeklidir.

III. TARİHÇE

A. ELEKTRONİK İZLEMESİZ KONUTTA HAPİS

Konutta hapsin (*custodia libera*) tarihi Roma İmparatorluğunda İsa'nın havarilerinden St. Paul'un Yahudilerle çatışması nedeniyle evde hapsedilmesine kadar gitmektedir. 60 yaşındaki St. Paul, yargılanmak üzere Roma'ya getirilir ve iki yıl boyunca yargılanır. Kendisine ait çadırda yaşar ve el emeği ile geçimini sağlamaya çalışır^[29]. St. Paul kayıtlara göre hapis cezasının konutta çektirilmesi için para ödeyen ilk kişidir. Tarihteki ilk örnek olarak kabul edilmektedir^[30].

[28] Weitzmann, s.153.

[29] Bruce, FFF., St. Paul in Rome, Bulletin Of The John Rylands Library, 46.2., March 1964, s.326-345, <http://www.biblicalstudies.org.uk/pdf/bjrl/paul-in-rome-1.pdf> (15.12.2011).

[30] J. Robert Lily-Richard A. Ball, History Of House Arrest, Northern Kentucky Law Review, Volume: 13/343,s.359; Heike Illert, Aspekte Einer Implementierung des Elektronisch Überwachten Hausarrests in das Deutsche Recht, Göttingen 2005, s.3.

Floransalı felsefeci, fizikçi ve astrolog Galileo Galilei'nin konutta hapsedilmesi bir diğ er örnektir. 1633 yılında Roma'da ikinci kınama duruşmasında ev hapsine mahkûm edilmiştir. Yargılamanın sonunda Floransa'ya dö nmüş ve geri kalan yaşamını evinde hapsedilerek geçirmiştir.

Tarihsel gelişimde politik fikir ayrılıklarını susturmak amacıyla konutta hapsedilmeye başvurulmuştur. Güney Kore, Güney Afrika, Hindistan ve Sovyetler Birliği politik fikir ayrılıklarını bastırmak, muhalifleri gözetim altında tutmak amacıyla sıkça konutta hapse başvuran ülkeler arasındadır. Rusya'da Ç ar II. Nikolas ve ailesi 1917 yılından ölüm tarihi olan 1918 yılına kadar ev hapsinde tutulmuştur. Güncel bir örnek olarak Çinli muhalif Chen Guangcheng, Çin'de uygulanan tek çocuk uygulamasına karşı çıkmış, kadınların kürtaja veya kısırlaştırılmaya zorlanmalarına karşı kampanya yürütmüştür. Toprak anlaşmazlıklarında çiftçilere tavsiyelerde bulunan ve engellilere daha iyi davranılması için kampanyalar yürüten Chen, 2006 yılında trafik akışını engellediği ve maddi hasara yol açtığı gerekçesi ile hapse mahkûm edilmiştir. 2010 yılında dört yıllık hapis cezasını çektikten sonra salıverilmiş ve evinde hapsedilmiş ancak hapsedildiği evden kaçarak ABD büyükelçiliğine sığınmıştır^[31].

1970 yılında Fransa “*controle judiciaire*” terimi ile tanışmıştır. Sıradan faillerin yargılama öncesinde evlerinde tutulması amacı ile kabul edilmiştir. Böylelikle bu tür basit ve sıradan suçlarda tutukevi yerine konutta hapsedilme yoluna gidilmiştir. Sanığın duruşmaya çıkmasını sağlamak amacı ile bir takım sınırlamalar soruşturma safhasında hâkim tarafından veya cezaevi hâkimi tarafından konabilir^[32].

1975 yılında İtalya “*duruşma nezareti (affidamento in provia al servizio sociale)*”ni kabul etmiştir. İtalya'da konutta hapis ilk kez bu yılda kabul edilmiştir. Bu kurum daha çok bir şartlı salıverme özelliği arz etmektedir. Üç aylık bir hapis cezasından sonra kabul edilen bir şartlı salıverme şeklindedir^[33]. 1988 yılında Franız Ceza Muhakemesi Kanunu “*Codice di Procedura Penale*” ile 284. maddenin 1. Fıkrasında yapılan düzenleme ile tutuklamanın yerine konutta hapse hükmedilmesi kabul edilmiştir^[34].

[31] <http://www.internethaber.com/abd-chen-guangcheng-konusunda-sessizligini-koruyor-421843h.htm> (05.05.2012).

[32] Criminal Proceedings and Defence in France, Aralık 2011, s.20, <http://www.google.com.tr/url?sa=t&crct=j&q=house%20arrest%20in%20france%20law%20controle%20judiciaire&source=web&cd=9&ved=0CG8QFjAI&url=http%3A%2F%2Fwww.fairtrials.net%2Fdocuments%2FFrance.pdf&ei=xpm6T-XEMM66-AaCv6nQCg&usg=AFQjCNFY4Dt3wIwyabXM0UctZlvHk-e7wQ&cad=rja> (21.05.2012).

[33] Lily-Ball, s.360.

[34] Illert, s.3.

B. ELEKTRONİK İZLEME İLE KONUTTA HAPİS

Elektronik izleme denemeleri ilk kez Harvard Üniversitesi'nde yapılmıştır. Dr. Ralph K. Swchwitzgebelle, elektronik izlemeye dayalı şartla salıvermeyi önermiştir. Şartla salıverilen kişinin görevli makamlarla temas kurmasını sağlayacak ve genel merkez ile bağlantılı, izlenebilir bir cihaz taşıma yükümlülüğünü iletir sürmüştür. Fikirleri o dönemde ilgi görmemiştir^[35].

ABD'de evde hapsedilme 1971 yılının başında St. Louis'te uygulamaya geçmiştir. 1977 yılında çocuklar için Washington D.C.; Baltimore, Florida, California ve Maryland'da vs. uygulamaya konulmuştur. Programın ilk uygulanma amacı çocukların hükümden önce gereksiz yere tutuklanmaması, tutuklevlerinde kalmamasıdır. Bunun yerine çocuk fail ailesi ile konutunda tutulmakta, sokağa çıkma yasağı şeklinde uygulanmaktaydı. Bir nevi yoğunlaştırılmış nezaret gibiydi. Kurum kabul edilirken amaçlanan gençlerin tutuklanması yerine diğer gençlerle irtibatının olması, profesyonel destek alması, günde bir kez öğretmenleri ve diğer aile bireyleri ile telefon bağlantısı kurmasıydı^[36].

ABD'de yükselen çocuk failleri konutta hapsedilme eğilimi geleneksel hapis cezasının bozucu ve damgalayıcı etkisinden korumaktan ziyade haphanelerin doluluk oranının artması ve bunun yerine cezaevine girmeden deneme fırsatı vermek suretiyle cezaevi dışında tutma yönündedir. Örneğin Florida eyaletinde, 1983 yılında kabul edilen Ceza Reformu Kanunundan (*Correctional Reform Act*) sonra hapis cezasının alternatifi olarak şartlı salıvermeden daha sıkı ancak ceza infaz kurumunda cezanın çektirilmesinden daha yumuşak orta yol bir konutta infaz sistemi kabul edilmiştir. Floridada yapılan düzenleme diğer eyaletlere örnek oluşturmuş ve akabinde otuz eyalet konutta hapsi kabul etmiştir^[37].

New Meksiko'da 1983 yılında çocuk suçluların elektronik izleme yöntemi ile takip edilmesine yönelik uygulamalar görülmüştür. New Meksiko'da yerel mahkeme yargıcı Love, aldığı kararla bir mühendislik yöntemi ile suçlunun takip edilmesinde elektronik izleme yöntemini uygulamıştır. Suçlunun ayak bileğine takılacak elektronik bilezik ve telefon hattına bağlanacak bir cihaz ve elektronik sinyaller yardımı ile yüz elli metre uzaklaşması halinde sinyallerin kaybolduğu anlaşılacakla takibi sağlanmıştır. Böylelikle kaçtığı ve kurallara uymadığı anlaşılmıştır^[38].

İngiltere'de elektronik izlemeyi 1981 yılında ilk tartışmaya açan Tom Stacey'dir. Stacey, elektronik izleme ile takibin ceza infaz kurumlarındaki

[35] Marc Renzema -Mayo- Evan Wilson, Can Electronic Monitoring Reduce Crime For Moderate to High-Risk Offenders, *Journal of Experimental Criminology*, 2005, Springer 2005, s.216.

[36] Lily-Ball, s.361.

[37] Lily-Ball, s.361.

[38] Lily-Ball, s.362.

kalabalığı azaltabileceğini ileri sürmüştür. Elektronik izlemenin faili cezaevi ortamından uzak tutacağını, bunun olumsuz etkilerini engelleyeceğini, ayrıca toplumu da koruyacağını iddia etmiştir. Zamanla İngiltere’de artan hükümlü sayısının azaltılması düşüncesi ile elektronik izleme önem kazanmıştır.

1988 yılında hükümet elektronik izlemenin bir seçenek olduğunu kabul etmiştir. Temmuz 1988’de hükümet “*Punishment, Custody and The Community*” başlıklı, “*Green Paper*” temelinde elektronik izlemenin kullanılabilirliği kabul edilmiştir^[39].

1994 yılında “*Criminal Justice and Public Order Act*” yeni bir ceza olarak elektronik izlemeye bağlı geceleri evde infaz kurumunu kabul etmiştir. 1998 yılında yapılan bir kanun değişikliği ile “*Crime Disorder Act*” ile elektronik izlemenin şartla salıvermede hükümlünün denetlenmesi şekli olarak kullanılmasına olanak sağlanmıştır^[40].

İngiltere ve Galler’de hapis cezasının konutta çektirilmesi 1989-1990 yıllarında pilot proje kapsamında seçilen bölgelerde uygulanmıştır. 1995-1999 yılları arasında mahkeme tarafından verilen sokağa çıkma yasağı üzerine çocuk suçlular hakkında; 1998-2000 yıllarında çocuk ve genç sanıkların kefaletle serbest bırakılması durumunda genç suçluların mahkemece sokağa çıkma yasağına mahkûm edilmeleri ve yine nitelik olarak hafif suçlarda uygulanmıştır. Hapis cezasının konutta infaz edilmesine olanak tanıyan düzenlemeler “*Kefalet Kanunu 1976 (The Bail Act)*”; “*Ceza Adaleti Kanunu 1991 (The Criminal Justice Act)*”; “*Ceza Kanunu 1997 (The Crime Act)*”tır. İngiltere ve Galler’de ilk elektronik izleme programı 1999 yılında başlamıştır. Diğer programlar ise 2001 ve 2002 yıllarında görülmüştür^[41].

Almanya’da 2000 yılının Mayıs ayında Hessen Eyaleti Adalet Bakanlığı Frankfurt/Main bölge mahkemesinde elektronik izleme ile hapis cezasının konutta infaz edilmesinin hapis cezasına alternatif infaz yöntemi olup olmayacağını denemesi amacı ile pilot proje gerçekleştirmiştir. Bu pilot proje 2002 yılı Mayıs ayında kalıcı bir kurum haline getirilmiştir. Bu sayede diğer bölgelere yayılması hedeflenmiştir^[42].

İtalya’da elektronik izleme ile konutta hapis 20 Nisan 2001 tarihinde beş farklı şehirde uygulamaya başlanmıştır. Elektronik izleme malzemeleri ve teknik araçlar İçişleri Bakanlığı’nın Adalet Bakanlığı ile vardığı anlaşma neticesinde

[39] Jenny Ardley, The Theory, Development and Application of Electronic Monitoring in Britain, *Internet Journal of Criminology*, 2005, s.5.

[40] Zeynep T. Kangal, Ceza Hukukunda Elektronik İzleme, Çetin Özek Armağanı, İstanbul 2004, s.529.

[41] Ardley, s.5.

[42] Hans Jörg Albrecht, Sanction Policies and Alternative Measures to Incarceration: European Experiences with Intermediate and Alternative Criminal Penalties, 142. *International Training Course Visiting Experts’ Papers*, s.38.

2.2.2001 tarihinde alınan bir kararla uygulanmaya başlanmıştır. Milan, Torino, Roma, Napoli ve Catania'da çok sayıda kişi hakkında uygulanmıştır. Elektronik izleme kolluk teşkilatında oluşturulan özel bir birim eli ile yürütülmüştür[43].

C. TÜRKİYE

Osmanlı Devletinde konutta hapis ve hükümlülerin takibine ilişkin bazı düzenleme ve uygulamalar rastlanır. Örneğin; zabtiye nezareti altında bulundurulma cezası vardı. Bu ceza, 1274 tarihli kanunda vardır ve fer'i veya mütemim olarak hükmedilebilirdi. Zabtiye nezareti altında bulundurulmak, Ceza Kanunname-i Hümayun'un 12., 13., 14. maddelerinde düzenlenmiştir[44].

13. maddede, devletin dâhilen veya haricen asayişini ihlal edecek cinayet ve cünhayı işlemiş olanlar için, asıl ceza çekildikten sonra mutlaka bu cezaya da hükmedilirdi. Bu kişiler ömür boyu zabtiye nezareti altında tutulurdu. Bu cezaya çarptırılan şahıs, devletçe ikamet men olduğu yerlerde kalamazdı. Ancak asli cezasını tamamlayınca devletin yasakladığı yerlerin dışında herhangi bir köy, kasaba veya şehri kendine ikametgâh tayin edebilir ve oraya ulaşınca kadar istediği şehir veya köye uğrayabilirdi. İlgili kişi, hem ikametgâh olarak seçtiği yeri hem de buraya giderken geçeceği yerleri hükümete beyan ederdi. Hükümet de isteğe bağlı olarak yol tezkeresi verirdi. Suçlu, yol tezkeresini aldıktan ve ikamet edeceği ere vardıktan sonra yirmi dört saat içinde mülkiye ve zabıta memurunu durumu bildirmek zorundaydı. Kişi, başka bir yere gitmek isterse aynı şekilde yol tezkeresi alması gerekirdi. Bu yükümlülükler uyulmaması halinde kişi yirmi dört saatten bir yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilirdi[45].

Bunun yanında Osmanlı Devleti'nde vakıf ve hayır kurumlarının mahkûmlara, borç nedeniyle malları haczedilerek hapse düşmüş kişilere cezanın infazı sürecinde ve yine tahliye sonrasında ya da cezanın ertelenmesi halinde çeşitli sosyal ve ekonomik yardımın yapıldığı görülmektedir[46].

Hapis cezasının konutta çektirilmesi 13 Temmuz 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun (CİK) ile 1 Mart 1926 sayılı ve 765 sayılı TCK ile uygulanmaya başlamıştır. Bu düzenleme ile belli mahkûmların cezalarının oturdıkları yerde infaz edilmesi kabul edilmiştir.

[43] Electronic Monitoring in Italy and the Use of Secure Communication in the Justice System, University of Wrocław, May 13-14, 2005, www.cbke.prawo.uni.wroc.pl (06.06.2012).

[44] Ahmet Gökçen, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul 1989, s.50.

[45] Ahmet Gökçen, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, s.51.

[46] Necati Nursal, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkiflevleri Genel Müdürlüğü Dış İlişkilerden Sorumlu Daire Başkanlığı, İstanbul 2005, s.20.

IV. ELEKTRONİK İZLEME SİSTEMLERİ

A. AKTİF SİSTEM

Aktif izleme yöntemi genellikle uygulanan sistem olup, devamlı sinyal sistemi olarak da bilinir^[47]. Sistem bir kişi tarafından fiziksel olarak takip etmeyi gerektirmez. Elektronik sistem sayesinde kesintisiz izleme imkânı vermektedir.

Sistem üç temel unsurdan oluşmaktadır:

- Küçük bir verici: Verici bir sigara paketi büyüklüğünde olup, 100 ile 142 gram ağırlığındadır. Kişinin koluna veya ayak bileğine bağlanır, vericiden elde edilen sinyaller sayesinde kişinin 50-70 metrelik alan içerisinde hareket etmesine imkân verilir. Bu mesafede sinyallerin alınması mümkündür.

- Alıcı-iletici: Telefona bağlanan bir alıcı-verici cihaz ile elektronik kelepçeden alınan sinyaller telefon hattı ile merkezi bilgisayara aktarılmaktadır.

- Merkezi bilgisayar: Merkezi bilgisayarda sinyaller kaydedilir. Kişi belirlenen saatlerde konutunda bulunmaz, kendisine izin verilen mesafenin dışına çıkar, bu nedenle sinyaller alınmaz, anormal durumlar ile karşılaşılır ise durum kaydedilir. Yükümlünün kurallara uymaması hali sistem vasıtası ile uyarılır. Sistem uyarı mahiyetinde bir rapor hazırlar^[48].

B. PASİF SİSTEM

Pasif sistem veya programlanmış irtibat sistemi yükümlünün belirlenmiş yerde olup olmadığını denetlemek amacıyla telefonun kullanıldığı sistemdir. Sistem yükümlünün konutta hapis cezasının infaz edilmesi gereken zamanda merkezde bulunan programlanmış bir bilgisayardan telefon edilmesini esas alır. Belirlenmiş bir takvime göre veya rastgele aranması söz konusudur^[49]. Kimlik tanımlaması, yükümlünün taşıdığı cihaza bir şifre girilmesi veya retina tanımlama veya parmak izi gibi biyometrik yöntemlerle de yapılabilir^[50].

ABD'de telefon robotu olarak adlandırılan yöntemde, telefon robotu hükümlüleri belirlenmiş zaman aralıkları ile otomatik olarak arar ve sonuçlarını kaydeder. Aramaların ses kaydı da ayrıca yapılarak konuşanın gerçekten hükümlü olup olmadığı denetlenir. Arama sonuçlarına dair bilgiler bilgisayar çıktısı olarak alınır ve sistem sorumlusu tarafından incelenir^[51].

Pasif sistemde iki seçenek söz konusudur:

[47] Demirbaş, s.471.

[48] Prison Technologies, Final Study, European Parliament, Directorate General For Research, Luxembourg July. 2000,s.25.

[49] Prison Technologies, s.26; Demirbaş, s.471.

[50] Black-Smith, s.2.

[51] İçel vd., Yaptırım Teorisi, s.98-99.

İlk durumda infaz yükümlüsü koluna veya ayak bileğine bağlanan, çıkarılması mümkün olmayan bir kelepçeyle donatılır ve izlenir. Buna “*Kilitli Bilezik Yöntemi*” de denilmektedir^[52]. Kelepçe her aranmada bir özel numarayı göstermek üzere programlanmıştır. Yükümlü elektronik kelepçe ile kendisine iletilen çağrıya telefonu üzerinden cevap vermek zorundadır. Elektronik kelepçeye monte edilen cihaz sayesinde telefon hattı ile bağlantı kurma ve böylece denetim için yapılan aramadan haberdar olma sağlanır.

İkinci durumda, sistem ses kimliği veya ses tanıma sistemini temel alır. Çağrı sırasında merkezi bilgisayar çağrıya cevap veren kişinin sistemde kaydedilmiş infaz yükümlüsü olup olmadığı ses tanıma sistemi sayesinde kontrol edilir. Sistemin işleyişinde ses tanıma yerine yüz tanıma sisteminin kullanılması da mümkündür. Kişinin kimliği retina kontrolü veya parmak izi yöntemi ile de tanınabilir^[53].

Son dönemlerde uygulanan pasif sistemler ayrıca alkol testi cihazı da içermektedir. Bu cihaz sayesinde kişinin nefesi kontrol edilmekte, böylece alkol almamasına karar verilen kişinin takibi mümkün olmaktadır.

C. GPS (GLOBAL POZİSYON SİSTEMİ)

Global pozisyon sistemi üç temel parçadan oluşur; uydular, yerel istasyonlar ve bunlarla bağlantıyı sağlayan taşıyıcı cihazlardan oluşmaktadır. Kullanıcının uzaklığının ölçümü farklı uydulardan alınan frekanslar vasıtası ile tespit edilir. Esasen GPS, askeri hizmetlerde arama ve kurtarma faaliyetlerinde, özel sektörde araç takibinde kullanılır.

Ceza adaleti sisteminde gözaltında tutma, hareket alanını sınırlama ve hapsedme amaçları ile GPS kullanılır. Gözaltına almada GPS, aktif biçimde izleme ile başarılı olabilir. Radyo dalgaları ile sinyal gönderilebilir. Kişinin üzerindeki elektronik kelepçeden alınan veriler taşınabilir alıcı ile iletilebilir. Genellikle bu vericiler devriye izleme araçlarına yerleştirilir. Bu araç, yükümlünün konutunun veya girmemesi gereken yerler varsa mesela birahane gibi yerlerin civarına yerleştirilebilir. Bunun yanında sistem mağdurun evinin civarında da kurulabilir. Özellikle şiddet suçlarında uygulanmaktadır. Failin mağdurun evinin civarına belli bir mesafede yaklaşması durumunda uyarı vermektedir. Cihazın çekim alanı 60 ile 200 metre civarındadır. Kişinin takibi GPS aletlerinin yardımı ile de yapılabilmektedir^[54]. 08.03.2012 tarihinde kabul edilen ve 20.03.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin

[52] İçel vd., Yaptırım Teorisi, s.99.

[53] Black-Smith, s.2.

[54] Prison Technologies, s.28.

Önlenmesine Dair Kanun ile şiddet mağduru kadınların korunması amacı ile elektronik izlemenin yapılabileceği kabul edilmektedir (6284 sk. m.14-15).

Öğretide bu sistemin sürekli izlemeyi gerektirmesi ve sınırlı sayıda hükümlüyü kapsayabilecek olması nedeniyle kullanılır olmadığı ifade edilmiştir^[55].

V. HAPİS CEZASININ KONUTTA ÇEKTİRİLMESİNİN SAKINCALARI VE YARARLARI

A. SAKINCALARI

Hapis cezasının elektronik izleme ile konutta çektirilmesi failin suç işlemini doğrudan engellemez. Teknolojik araçlarla sürekli izleme faili suç işlemekten alıkoymaz. Kolluk kuvvetleri suç işlemeye azmetmiş faili tamamen engelleme imkânına sahip değildir. Sistemin kendisi saldırı riskini ortadan kaldırmamaktadır. Hapis cezasının konutta çektirilmesi ve elektronik izleme ile takibin yararlı sonuçlar vermesinde failin hapis cezasını çektiği yerin uygun olup olmaması, failin kamu için tehlike arz edip etmemesi önemlidir. Hükümlünün suça meyilli çevrede yaşaması halinde elektronik izleme ile konutta hapsin koruyucu etkisi zayıflayabilir. Cezaevinde hapis cezasının infaz edilmesi yerine hükümlünün evinde cezasının çektirilmesi suçlunun suça yatkın çevrenin etkisinden kurtulmasına yarayabilir^[56].

Elektronik izleme ile hapis cezasının konutta çektirilmesi, hükümlünün takibinde ekonomik amaçlar önemlidir. Elektronik izleme yöntemi esasen pahalı bir yöntemdir. Diğer alternatif hürriyeti bağlayıcı cezalar ile elektronik izlemenin suç işlenmesi bakımından anlamlı bir fark yaratmadığı, aynı başarı oranının yakalandığı, elektronik izlemenin maliyeti göz önüne alındığında tercih edilirliliğinin tartışılır olduğu öğretide ifade edilmiştir^[57].

Elektronik izleme ile konutta hapsin suçluların yeniden suç işlenmesinde etkili olmaması ihtimal dâhilindedir. Hapis cezası ile suçlunun ıslahı ve yeniden suç işlenmesinin engellenmesi hedefler arasındadır. Öğretide kurumun suç işlemekten alıkoymada başarılı olmadığı eleştirisi yapılmıştır. Elektronik izleme ile konutta hapis cezası, kısa süreli hapis cezaları yerine uygulanan ve tekerrür ihtimali zayıf hükümlüleri hedeflediği, bu tip hükümlüler yönünden suç işleme riski az olduğundan sistemin başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğu, bunun

[55] İçel vd., Yaptırım Teorisi, s.99.

[56] Füsün Sokullu Akıncı, Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımları, Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul 1998, s.328; Haluk Çolak-Uğurtan Altun, Kısa Süreli Hapis Cezaları, Seçenek Yaptırımlar ve İnfaz, Rejimleri, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S:67, 2006, s.223.

[57] Kangal, s.555.

abartılmaması gerektiği, infaz usullerinin psiko-sosyal bir yardım programının yardımı ile başarılı olabileceği aksi halde gözetim programının tekrerrü engelleyemeyeceği ifade edilmiştir^[58].

Ceza infaz kurumlarında hükümlü sayısının azaltılmasında etkili olmadığı, özellikle sayıyı çoğaltan suçların genelde cezası ağır olan suçlar olduğu, hafif suçlar için kabul edilen önlem ile amaçlanan hükümlü sayısının azaltılmasının tam olarak gerçekleşmeyeceği ifade edilmiştir. Konutta hapis cezasının infaz edilmesi kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için kabul edilmektedir. Hedef aldığı hükümlü kesimi ile yoğunluğa bağlı sorunların çözümünde etkisinin sınırlı olacağı belirtilmiştir^[59].

Alternatif ceza yaptırımları ile ceza infaz kurumlarında hükümlülerin sayısı azaltılmasına karşın yeni suç işlenmesi nedeni ile gerçek manada bir azalmanın yaşanmaması mümkündür. Hapis cezasının konutta çektirilmesi kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların yerine uygulanması nedeniyle cezaevlerindeki doluluk oranları üzerinde ciddi manada etkisi tartışılabilir.

Hakkında hapis cezasının konutta çektirilmesine karar verilen kişinin tedbirlere uymaması veya yeni bir suç işlemesi durumunda cezaevinde infaza devam edilmesi nedeniyle ekonomik verimliliğin düşmesi söz konusu olabilir. Bu durum maliyeti artırmaktadır^[60].

Sistemin faili konutunda tutma özelliği nedeniyle hafif suçları işleyen faillelere yönelik müsamahalı davranıldığı, eylemlerin cezalandırılmasının daha yumuşak olduğu şeklinde mağdurun ve kamunun yanlış algılamasına neden olabileceği, failin cezasının konutta çektirilmesi ceza adaleti açısından suçların karşılığı olan cezalandırmanın hapsedici niteliği dışında bağışlayıcı bir yanı olduğu düşünülebilir.

Hapis cezasının konutta çektirilmesi sistemin yüzde yüz etkili çalışması halinde mümkündür. Konutunda hapsedilen failin teknolojik araç ve gereçleri sabote etmesi, kötüye kullanması ihtimali göz ardı edilemez. Teknolojik araç ve gereçlerin güvenlik açıklarının olmadığı kesin bir biçimde yadsınamaz. Bunun yanında sistemin bozulması veya etkili çalışmaması nedeniyle hükümlünün tedbirlere uymadığı kanaatine varılabilir. Tedbirin muhatabının bu durumda yükümlülüklerine uydugunu ispat etmesi gerekebilir.

Hapis cezasını konutta çekmekle ceza infaz kurumlarının kötü koşullarından kurtarılan failin mağdur ve yakınlarının saldırılarından korunacağına garantisiz verilemez. Kimi suçlarda faile yönelik intikam alma hisleri ile

[58] Kangal, s.555.

[59] Allande, s.130.

[60] Walter, s.30; Kangal, s.555.

saldırıları gerçekleştirebilir. Sistemin faili dıştan gelecek saldırılardan koruma özelliği bulunmamaktadır.

Hapis cezasının konutta çektirilmesi, kişinin belli zamanda belli yerde bulunma veya bulunmama yükümlülüğü toplum içinde kişinin damgalanması riskini beraberinde getirir.^[61] Toplumsal yaşama karışma izni verilen ancak belli şartlarda hareket etme zorunda olan kişinin toplum tarafından devamlı suçlu muamelesi ile karşılaşması mümkündür.

Ceza infaz kurumları dışında cezanın infaz edilmesi, hapis cezasına bir alternatif olarak sunulan konutta hapis uygulaması ile infaz sahasının genişlediği ileri sürülmüştür. Özellikle sistemin teknolojik araçlarla izleme şeklinde icrası ile cezaevlerini toplumun geri kalanından ayıran alan yeniden düzenlenmektedir. Cezaevi disiplinine dair kurallar hapisane dışına taşmakta ve toplumun tümünü ilgilendiren, bütün sosyal yapıya yansıyan özellikler göstermektedir^[62]. İnfaz alanının bu şekilde genişletilmesi infaz sisteminin sivilleşmesini ve denetimini sürekli bir mekanizma haline getirmektedir. Denetimli serbestlik ve koşullu salıverme gibi alternatif çözümlerle birlikte düşünüldüğünde daha yoğun bir denetime gidiş, sosyal kontrol ağını genişlemesi ile toplumun üst düzeyde izlendiği sonucu doğmaktadır.

Gözetlenen ve onunla birlikte yaşayan kişilerin hapis cezasının konutta çektirilmesi halinde, kontroller ve evin ziyaret edilmesi nedeniyle huzursuz edilmemeleri gerekir. Aksi takdirde hükümlü ile beraber aile fertlerinin de elektronik izlemeye, konutta hapis cezası nedeniyle gözetlenmesine sebep olabilir. Bireysel ve ailevi mahremiyetin ihlal edilmesine neden olabilir. Bu durum kişiler üzerinde bir ruhi baskı sebebine dönüşebilir^[63].

Evi ve elektronik izlemeye imkân veren telefon hattı bulunmayan hükümlülerin bu haktan faydalanmama riski vardır^[64]. Ekonomik durumu iyi olanlara bu hakkın tanınması görece bir ayrıcalık yaratacaktır. Diğer suçluların ise cezaevlerinde kalmaları sonucu ve algısını doğurması mümkündür^[65]. Bu durumda devlet tarafından masrafı karşılanarak yararlandırılması gerektiği ileri sürülmüştür^[66].

[61] Nellis, Surveillance and Confinement, s.50.

[62] Walter, s.30.

[63] Walter, s.30.

[64] Alladina, s.129.

[65] Walter, s.30.

[66] Sokullu Füsün Akıncı, Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar ve Alternatif Ceza Yaptırımları, Yeni Türkiye Dergisi, Temmuz-Ağustos, 1996, S:10, s.681.

B. YARARLARI

Hapis cezasının konutta çektilmesinin yararlarında biri ceza infaz kurumlarında görülen kapasite üstü hükümlü sayısının azaltılmasıdır. Hükümlü sayısından görülecek azalma ile ceza infaz kurumlarında sayı düşecek, idare kolaylaşacaktır. Ancak, hapis cezasının konutta çektilmesi tek başına ceza infaz kurumlarının yoğunluğunu azaltmada yeterli değildir. Bu yönde yapılan çalışmalar içerisinde sayılabilecek önemli yöntemlerden biridir.^[67]

Hapis cezasının konutta infaz edilmesinin yararlarından bir diğeri hükümlülerin maliyetinin azaltılmasıdır^[68]. Ceza infaz kurumu dışında, kendi konutunda cezasını çeken hükümlünün mali yükümlülüğü azalacaktır. Elbette sistem gereği belli maliyetlerin olması kaçınılmaz ise de maliyetinin düşürülebileceği kabul edilmektedir^[69]. Bu durumda, mahkûm kendi dört duvarı arasında kalır ve kendi ihtiyaçlarını kendisi temin eder. İş bulması ve çalışmasına izin verilmesi nedeniyle mahkûmun masraflarını karşılaması mümkündür^[70].

Elektronik izleme ile konutta hapsedilme de cezalandırıcı mahiyettir. Hapis cezası gibi elektronik izleme ile takip edilme, konutta hapsedilme özgürlüğü kısıtlar^[71].

Ceza infaz kurumu yerine konutta hapis cezasını çektilme ile elde edilmesi hedeflenen yararlarından biri de failin toplumsallaşmasını ve ıslah edilmesinin sağlanmasıdır. Kişiyne ailesi ile ilişki kurma, okuluna veya işine gidebilme imkânı tanınmaktadır. Ceza infaz kurumlarında zaman tüketmek yerine toplumsal yaşamın içinde yer alma şansı verilmektedir. Böylelikle ceza infaz kurumlarının kişinin ruhsal durumunu etkileyen olumsuz etkilerinden de uzaklaşmış olacaktır^[72]. Özellikle suçta sürüklenen çocuklar için elektronik izleme önemli faydalar sağlayacaktır. Yapılan bazı araştırmalar, uzun süreli cezaevinde olmanın yeniden suç işleme eğilimini artırdığı, daha uzun süreli elektronik izleme altında olmanın yeniden suç işleme olasılığını azalttığı ifade edilmiştir^[73].

[67] Demirbaş, s.470; Doğan, s.217.

[68] Demirbaş, s.470; Çolak-Altun, s.223; Hukuksal, Teknik, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarıyla Elektronik İzleme Sistemi, s.7.

[69] Akıncı, Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımları, s.329.

[70] Walter, s.23; Alladina, s.129; Elektronik izlemenin ekonomik avantajı ile ilgili olarak ise elektronik izlemenin ABD'de günlük ortalama ücretinin 5 USD VE 25 USD arasında değişirken, ceza infaz kurumunda bir hükümlünün günlük maliyetinin 50 USD olduğu belirtilmiştir. Örneğin, Güney Carolina'da Denetimli Serbestlik ve Koşullu Salıverilme Birimi, elektronik izlemenin günlük maliyetini 16,89 USD olarak belirlerken, cezaevinde bir hükümlünün günlük ortalama maliyetini ise 40 USD olarak hesaplamıştır. Hukuksal, Teknik, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarıyla Elektronik İzleme, Ankara 2011, s.9.

[71] Ardley, s.3.

[72] Çolak-Altun, s.223; Hukuksal, Teknik, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarıyla Elektronik İzleme Sistemi, s.7.

[73] Hukuksal, Teknik, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarıyla Elektronik İzleme Sistemi, s.9.

Elektronik izleme için taşınan cihazların psikolojik baskısına karşın ceza infaz kurumlarının istenmeyen etkilerinden kurtulma fırsatı verilmektedir^[74].

Konutta hapis cezasının infaz edilmesi ile toplum bakımından güvence oluşturmaktadır. Suçlunun evinde kalmaya zorlanması ile toplumun tehlikeden kurtarılması amaçlanır. Teknolojik araçlarla suçlunun takip edilmesi ile hükümlünün toplum içinde kalması ve sosyal faaliyetlerini sürdürmesi ile birlikte topluma zarar vermemesi de amaçlanır. Böylelikle cezanın bireyselleştirilmesinde ve sosyal korunma açısından tekrür önlenmesi, toplum yaşamının olağan seyrinde devamı hedeflenmektedir^[75].

Elektronik izleme ile konutta hapsin yeniden suç işleme oranlarını düşürdüğü, uzun süreli hapis cezasına mahkûm edilenlere göre elektronik izleme altında olanlarda suç işleme eğiliminin azaldığı tespit edilmiştir^[76].

VI. ELEKTRONİK İZLEME İLE KONUTTA HAPİS VE İNSAN HAKLARI

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (İHAS) elektronik izleme ile konutta hapsi düzenlememektedir. Bununla birlikte İHAS'ın tutuklular için kabul ettiği temel haklar elektronik izleme ile konutta hapsiste de geçerlidir. Hapis cezasına kıyasla konutta hapis halinde bu düzenlemeler uygulanabilir.

Elektronik izlemenin özel yaşamı, aile mahremiyetini ihlal etme ihtimali vardır. Kişiyi elektronik izlemeye tabi tutma doğal olarak bu kişinin bireysel yaşamında bir yer tutacaktır. Bu durum İHAS'ın 8. maddesi^[77] ile çelişebilir. Hükümlünün kişiliğine ilişkin bilgiler üzerinde korunmaya değer yararı vardır.

[74] Akıncı, Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımları, s.329.

[75] Ardley, s.3.

[76] Leeds Üniversitesi tarafından mahkûmlarla yapılan araştırmada, elektronik izlemeye bağlı olarak mahkûmların % 41'inde madde kullanımında azalma; % 42'sinde ise alkol kullanım miktarında azalma olduğu bulunmuştur. Aynı araştırmada mahkûmların % 72,2'si elektronik izlemenin yaşam tarzlarındaki değişikliğe yardımcı olduğunu, % 61,2'si suç işleyen arkadaşlarından uzak durmalarına yardımcı olduğunu, % 74,1'i aileleriyle daha fazla zaman harcadıklarını, ilişkilerinin düzeldiğini ve güçlendiğini ifade etmişlerdir. Hukuksal, Teknik, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarıyla Elektronik İzleme, s.8.

[77] İHAS madde 8:

Özel hayatın ve aile hayatının korunması

1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.

İnfaz aşamasında hükümlü ile ilgili çeşitli bilgilere ulaşılabilir. Bu bilgilerin gizli kalmasını istemek ilgilinin İHAS'ın 8. maddesi uyarınca hakkıdır^[78].

Hükümlü yönünden bireysel özgürlüğün kısıtlanması düşünülse de bunun diğer aile bireylerinin mahremiyetini etkilememesi, özgürlük alanına dokunmaması gerekir. Bu nedenle elektronik izleme yapılacaksa aynı konutta oturan kişilerin de onayı alınmalıdır. Bilgilendirme bir zorlamaya dayalı olmamalı ve tam, ayrıntılı bir biçimde elektronik izleme ile konutta hapsin ne olduğu anlatılmalıdır.

Elektronik izleme, öncelikle yükümlüsü olan kişinin ve onunla birlikte aile bireylerinin, arkadaşlarının özel yaşamında bir müdahale alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişisel özgürlük ve güvenlik hakkı zedelenebilir. Bu durum aynı zamanda İHAS'ın 5. maddesi^[79] ile de çelişebilir. Elektronik izleme yükümlüsü ile ilişkisi olan kişilerin de izlenmesi, haklarında bilgi edinilmesi söz konusu olabilir. Farkında olmadan kişilerin mahremiyet alanına müdahale edilebilir.

Elektronik izleme araçlarının konut ve çevresinde kurulması halinde infaz makamlarınca arama izni alınmaksızın kişilerin özel yaşamlarının ihlal edilmesine sebep olabilir. Günümüzde gelişen ve giderek karmaşık hale gelen elektronik izleme araçları ile kişinin evinin aranması mümkündür. Bu durum kanun dışı arama mahiyetindedir.

Elektronik izleme ile konutta hapse olanak tanıyan kanuni düzenlemeler bulunmasına rağmen uygulanmaması, gerekçesinin ilgilie açıklanmayarak tutuklu yargılanması da kişisel özgürlük ve güvenlik hakkını zedelemektedir. Örneğin; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (*AİHM*), Khodorkovskiy v. Rusya davasında uzun süre tutuklu kalan başvuruçunun ceza infaz kurumu yerine sıkı koşullar altında konutta hapsedilmesi seçeneğinin değerlendirilmemesini, 2001 tarihli Rus Ceza Muhakemesi Kanununun 231. maddesinin hukuken uygulanması ihtimali bulunduğu halde bunun neden kabul edilmediğini, neden uygulanmasının imkânsız olduğunu yeterince açıklamayan yerel mahkeme kararının İHAS'ın 5. maddesinin 3. Fıkrasını ihlal ettiği kanaatine varmıştır^[80].

Elektronik izleme eşitlik ve ayrımcılık yapmama ilkesi ile çelişebilir. İHAS'ın 14. maddesi uyarınca eşit davranma ve ayrımcılık yapmama garantisi tanınmakta, buna aykırı düzenleme ve uygulamalar maddeye aykırılık teşkil etmektedir. Elektronik izlemeye tabi tutulmanın belli külfetleri vardır. Örneğin, elektronik

[78] Feridun Yenisey, İnfaz Hukukunun İnsan Yönü, İnfaz Hukukunun Sorunları, Ankara 2001, s. 246.

[79] İHAS Madde 14:

Ayrımcılık yasağı

Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.

[80] Khadorkovskiy v. Russia, 31.05.2011, 5829/04.

izlemenin telefon hattı ile bağlantılı olarak yürütülmesi halinde, kişinin evinde telefon hattının bulunması gerekir. Elektronik izlemeden yararlanmak isteyenlerin bir takım araçlara ulaşmaları, bunlara sahip olmaları maddi yükümlülük getirebilir. Örneğin Belçika'da elektronik izlemenin uygulanması için kişinin oturduğu bir konutunun bulunması, telefon hattının kurulu olması ve aylık 5000 Belçika Frangı katılım payının ödenmesi aranmıştır. Bu durum elektronik izlemeden yararlanmanın maddi durumu iyi olanlara yönelik olması, buna gücü yetmeyenlerin ise yararlanamayacakları sonucunu doğurabilir. Böyle bir uygulama eşitlik ve ayırım yapmama ilkesi ile çelişir^[81].

Elektronik izleme zamanla belli kategoride insanların yalnızca muhatabı olduğu bir infaz biçimine dönüşebilir. Bu nedenle genellikle toplum için düşük risk grubunda olan suçlulara yönelik olarak uygulanmaktadır. ABD'de elektronik izleme genellikle ve zamanla siyah derili ve İspanyol asıllı esmer tenli kişilere karşı uygulanmıştır. Bu kişilere karşı uygulanan izleme diğer toplum kesimlerine karşı yapılandan on beş kez daha fazladır. Bu halde elektronik izleme ayrımcılığa neden olabilir^[82].

Elektronik izleme ile konutta hapis masumiyet karinesi ile çelişebilir. İHAS'ın 6.2. maddesine aykırı uygulamalara yol açabilir. Adil yargılanma ilkesi zedelenabilir. Öyle ki, hakkında izleme yapılan ve belirlenen yükümlülüklerle uygulanması istenen kişi, bilhassa elektronik izlemenin soruşturma aşamasında veya yargılama sırasında kabul edilmesi halinde tedbirlere uymaması, tespit edilen yerde bulunmaması muhatabı hakkında muhakeme makamında olumsuz bir düşünce oluşmasına neden olabilir. Bu durum masumiyet karinesi ile çelişmektedir. Yine sistemden kaynaklanan sorunlarda yükümlü belirlenen yerde olup olmadığını ispatlamak zorunda kalabilir. Bunun yükümlüden beklenmesi masumiyet karinesi ile çelişebilir.

VII. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA DURUM

A. ABD

ABD'de konutta hapis cezasının uygulama biçimi olarak elektronik izleme 1980'li yıllardan beri hapis cezasının konutta infazında uygulanmaktadır. ABD hukukunda elektronik izleme bir ceza ve denetim aracı olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte bu tedbire birçok yardım programı eşlik etmektedir. Elektronik izlemede kamunun korunması amacı ön planda gelmektedir. Elektronik izlemeye karar verilmesi halinde cezanın ıslah ediciliği de önemlidir.

[81] European Parliament, Prison Technologies, s.43.

[82] European Parliament, Prison Technologies, s.43.

Elektronik izleme denetimli serbestlik ile karşılaştırıldığında cezalandırıcı etki daha fazladır. Hapis cezasına göre yalıtılmış bir ceza niteliği gösterir. Elektronik izlemede güvenlik kaygıları önem arz eder^[83]. Konutta infazda hükümlü günün belli saatlerinde konutundan dışarı çıkamaz. Konutta infaz, cezanın hapis hanesinde çektilmesine göre esnek bir infaz rejimine tabidir.

ABD’de konutta hapsin tutukluluk yerine uygulandığı görülür. Konutta hapis, tutuklamanın ağır olduğunun düşünüldüğü hallerde seçenek tedbir olarak uygulanmaktadır. Tutuklu olarak cezaevinden kalmak yerine konutta hapsedilmesine karar verilebilir.

ABD’de konutta infazın uygun olmadığı durumlarda hükümlü, yarı yol evleri veya bir tedavi merkezi gibi kamuya ait bir yerde zorunlu ikamete tabi tutulabilir. Hükümlünün konutu uygun değilse veya evin bulunduğu bölge yeniden suç işlemeye neden olarsa bu seçeneğe başvurulmaktadır. ABD’de yoğunluklu olarak trafik suçları ve toplum açısından tehlike oluşturmayan suçlarda hapis cezası yerine elektronik izlemeli konutta hapis tercih edilmektedir^[84].

Hükümlünün cezasının konutunda elektronik izleme ile infazında, önceden verilen izin ve belirlenen sınırlar dâhilinde çalışması veya okula gitmesi mümkündür. ABD’de konutta hapis cezasının infaz edilmesi bir ceza ve denetim aracı olarak evde ve geceleri infaza eşlik eden bir teknoloji olarak kabul edilmektedir^[85].

B. AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa’da elektronik izleme ile konutta hapsin kabulü ve ceza yaptırım sistemine dâhil edilmesi yönünde bir eğilim vardır. 1990’lı yılların başında Avrupa Ceza Hukuku alanında elektronik izleme kabul edilmiştir. İngiltere ve Galler, İsveç ve Hollanda elektronik izlemeyi uygulayan ilk ülkelerdir. Tutuklamanın alternatifi ve hükümden sonra temel bir ceza olarak veya ceza evinden erken salıverilme nedeni olarak kabul edilmiştir. Portekiz, İtalya, Fransa, Belçika ve İskoçya 2000’li yıllarda elektronik izleme ile konutta hapsi kabul eden ülkelerdir. Son zamanlarda Avusturya, Danimarka ve bazı Doğu Avrupa ülkeleri de elektronik izlemeyi düzenleyen kanunları yürürlüğe geçirmişlerdir. İsviçre’de yerel deneyimlerle elektronik kelepçeleme yöntemi uygulanmaktadır.

İtalya’da konutta hapis, kısa süreli hapis cezasının alternatifi olarak mahkemelerce hükmedilebilen bir seçenek yaptırım şeklidir. 26 Temmuz 1975 tarihli Cezaevlerinde Düzene ve Özgürlüğü Kısıtlayan Tedbirlere İlişkin 354 sayılı kanun (*Ordimento Penitenziario*) (15) VI. Bölümünde hürriyeti bağlayıcı cezalar

[83] Illert, s.16.

[84] Çolak-Altun, s.224.

[85] Kangal, s.528.

yerine uygulanabilecek alternatifler arasında “konutta hapis” kurumunu 47ter. maddesinde düzenlenmiştir. Hükme göre, belirli özellikleri taşıyan hükümlüler daha uzun süreli bir cezanın geri kalan bölümü de olsa, üç yılı aşmayan hapis veya hafif hapis cezasını kendi konutlarında, konut niteliğinde ikamete uygun özel bir yerde çektirilebilir.

Bu infaz usulünden yararlanacak hükümlüler şunlardır:

- a. Hamile veya kendi çocuğunu emziren veya kendisi ile yaşayan beş yaşından küçük çocuğu olan anne,
- b. Sağlığı ağır bir şekilde bozuk olan ve ülkedeki bir sağlık kuruluşu ile sürekli olarak temas halinde bulunan kişi,
- c. 60 yaşının üstünde olup, kısmi de olsa, bedensel bakımdan özürlü olanlar,
- d. 21 yaşından küçük olup da sağlık, okul, iş ve aile gereksinmelerinin bulunduğunu kanıtlamış kişiler^[86].

1988 tarihli İtalyan Ceza Muhakemesi Kanunu veya İtalyan CMK (*Codice di Procedura Penale*) 1930 tarihli Rocco Kanunu'nun yerine kabul edilmiş ve 24 Ekim 1989 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İtalyan CMK, hâkime hapis cezası yerine bazı seçenek yaptırımlara hükmetme yetkisi tanımaktadır. Hapis cezası dışı seçeneklerin aynı zamanda yargılama öncesi tutuklamanın alternatifi olarak kullanılabilceği de kabul edilmektedir. İtalyan CMK'nın 284. maddesinde konutta hapis düzenlenmektedir^[87].

Hâkim, hükümlünün evinden ayrılmamasına veya başka birinin evine veya kamusal alana gitmemesine karar verebilir. Ancak gerekli görüldüğü hallerde hâkim kişinin ihtiyaçlarına göre başkaları ile iletişim kurmasına izin verebilir. Hatta gerekli görürse kişinin gelişimi veya iaşesi için sınırları dâhilinde çalışmasına da izin verebilir. Bu şekilde cezasını konutunda çeken hükümlünün geçirdiği sürenin cezaevinde geçirildiği varsayılır.

Konutta hapis üç yılı aşmayan kısa süreli hapis cezalarında uygulanabilmektedir. Ancak hamile veya altmış beş yaş üzerinde olup, kısmen de özürlü olanlar ve yirmi yaş altı kişiler için bu süre dört yılı aşmayan hapis cezaları olarak belirlenmiştir.

[86] Akıncı, Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımları, s.331-332; Mustafa Ruhan Erdem, Kısa Süreli Özgürlüğü Bağlayıcı Cezaların İnfazı ve Yeni Seçenekler, İnfaz Hukukunun Sorunları, Ankara 2000, s.196.

[87] Pre-trial Detention In The European Union, An Analysis of Minimum Standards in Pre-trial Detention and the Grounds for Regular Review in the Member States of the EU can be ordered via Tilburg University or Wolf Legal Publishers, Tilburg University, 2009, s.557, www.wolfpublishers.nl. (28.12.2011).

İtalyan CMK'nın 275. maddesinin 4. fıkrasına göre AIDS veya bağışıklık sisteminin zayıflığı ile ilgili ciddi bir hastalığı olan kişilerin cezaevinde tutulmasının sağlıkları açısından ciddi tehlikelere neden olma ihtimali varsa hapis yerine konutta veya bir sağlık kuruluşunda, sağlık merkezinde hapsedilmelerine karar verilebilir.

Konutta hapsin koşullarının ortadan kalkması veya hükümlünün davranışının kanuna veya uyulması gereken yükümlülüklerle aykırılık göstermesi halinde konutta hapse son verilir ve cezanın kalan kısmının normal infaz kurallarına göre çektilmesine karar verilir^[88].

Almanya'da Essen eyaletinde elektronik izlemenin denenmesine başlanmıştır. Çalışma ile amaçlanan tüm ülkeye yayılacak bir sistemi kabul etmektir. Alman eyaletlerinde elektronik izlemeye izin veren kanun taslakları mevcuttur. Almanya'da bir Ceza Yaptırımlarında Reform Komisyonu kurulmuştur. Elektronik izlemenin kabulü yönünde bir çalışmadan ziyade daha mütevazı sınırlı bir biçimde değişiklikler amaçlanmıştır. Örneğin; gün para cezası hapis cezalarının ertelenmesi gibi düzenlemeler arzulanmıştır^[89].

Almanya'da hapis cezasının elektronik izleme ile infazı, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet veya bir para cezasına mahkûm olup da bunun ödenmemesi nedeniyle hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülmesi durumlarında, iki buçuk gün evde kalmanın bir gün cezaevinde kalmaya denk geldiği kabul edilerek uygulanması gerektiği savunulmuştur. Alman İnfaz Kanununa eklenmesi düşünülen bu madde Eyaletler Meclisi (*Bundesrat*) tarafından kabul görmüştür. Ancak, Alman İnfaz Kanununun 10a. Bölümünde yapılan düzenleme ile böyle bir hesaplama yer verilmeyerek altı aydan fazla olmayan hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet veya kalan cezanın altı aydan fazla olmaması hallerinde uygulanabilmesi yönünde bir hüküm getirilmek istenmiştir. Alman İnfaz Kanununun 10a/2. maddesinin düzenlemesi ile hükümlü ile birlikte yaşayan kişilerin onayı ile uygulanması ve firar veya bu durumu kötüye kullanma riskinin bulunmaması halleri aranmıştır. Planlanan bu değişiklik Baden-Württemberg ve Hamburg eyaletlerinde kabul edilmiş, Bavyera ve Saksonya eyaletlerinde reddedilmiştir^[90].

01.01.2011 tarihinde yapılan değişiklik ile Alman StGB § 68b'nin 12. fıkrası uyarınca elektronik izleme kabul edilmiştir. Buna göre elektronik kelepçe ile denetimin uygulanması yapılabilmektedir. Alman hukukunda elektronik izlemenin alternatif bir ceza olduğu kabul edilmemiştir. Bazı eyaletlerde Alman Temyiz mahkemesince verilen bir karar uyarınca önleyici tutuklamada elektronik

[88] Çolak-Uğurtan, s.177.

[89] Demirbaş, s.472.

[90] Demirbaş, s.472.

izlemenin kullanılması planlanmaktadır. Ülke çapında bununla ilgili bir takım denemeler yapılmıştır. Özellikle en çok tecrübe Hessen'de yapılmıştır. Hessen'de yapılan çalışmalar tüm ülkeyi etkilemiştir^[91].

2004 yılında Avrupa Birliğinde karşılıklı tanıma ve ceza yaptırımını uygulamasında uyum sağlanması amacıyla bir Yeşil Belge (*Green Paper*) yayınlamıştır. Bu belgede elektronik izleme Avrupa Birliği standartlarından birisi olarak elektronik izlemenin bir ceza yaptırımını olarak anlaşıldığı belirtilmiştir. Yine, 2004 yılında Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinin Durumu Hakkında (*The Situation of European Prisons and Pre-Trial Detention Centers*) Hukuki Meseleler ve İnsan Hakları Avrupa Konseyi (*The Committee On Legal Affairs and Human Rights*) tarafından kabul edilen bir rapor ile elektronik izlemenin denetimli serbestlik servisleri tarafından uygulanması, hükmün ertelenmesi ve bir seçenek ceza yaptırımını olarak ve hapisanelerdeki yoğunluğun azaltılması, hapisane koşullarının olumsuz etkilerinden korumak amacıyla kullanılabileceği belirtilmiştir^[92].

Hollanda'da elektronik izleme ile konutta hapis temel bir yaptırım olarak altı ayı aşmayan hapis cezalarının yerine uygulanmaktadır. Hükümlüye cezasının yarısını ceza infaz kurumunda geçirdikten sonra (*her halde en az bir yıl*) elektronik izleme ile konutta hapsin çektilmesi talebinde bulunabilir. Elektronik izleme bir ceza infaz programının parçasıdır. Hapishane yönetiminin takdiri ile altı hafta ve bir yıl arasında uygulanabilir. Program katılımcılara bir haftada en az yirmi altı saat ıslah çalışmalarına katılma imkânı sağlar. Katılımcılar lehine programın uygulanabilmesi için ev halkının ergin bireylerinin rızasının bulunması gerekir^[93].

İsveç'te elektronik izleme 1994 yılından bu yana kullanılmaktadır. İsveç'te elektronik izleme ile konutta hapis, hapis cezasına alternatif bir infaz sistemidir. Elektronik izlemenin bu ülkede kabul edilmesinin nedeni ceza infaz kurumlarındaki doluluğu azaltmak olmayıp, hapis cezasına alternatif bir uygulama ve yöntem geliştirme amacı vardır. Sistemin toplum tarafından kabul edilmesinde insancıl ve hapis cezasına göre daha ucuz olması etkili olmuştur^[94].

İsveç'te elektronik izleme sisteminin üç ayrı uygulama alanı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, mahkeme tarafından suçlu bulunan ve 6 ay ve daha az hapis cezası alan hükümlülere bu sistem uygulanabilmektedir. Hâkim kararında

[91] Gabriele Weitzmann, *Kriminalstrafaktionen in Europa Ein Vergleich der Sanktionensysteme von Deutschland, Österreich, Dänemark, Frankreich und England/Wales*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Freiburg 2012, s.154.

[92] Albrecht, s.37.

[93] Albrecht, s.38.

[94] İsveç Elektronik İzleme Sistemi Çalışma Ziyareti Raporu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı, Eylül 2009, Stockholm, s.12.

hükümlü hakkında sadece hapis cezasına hükmetmekte elektronik izleme ile ilgili herhangi bir karar vermemektedir. Eğer verilen hapis cezası 6 ay ve daha altında ise Hükümlü Bakım Merkezi bu durumda olan hükümlüye elektronik izlemeyi kabul edip etmeyeceğini sormaktadır. Burada hükümlü tercihi kendisi yapmaktadır; ya ay hapis cezasını ya da elektronik izlemeyi kabul edebilmektedir. Hükümlünün kabul etmesi halinde hükümlü şartla tahliye süresi kadar elektronik kelepçe programına dâhil edilmektedir. Hükümlü tehlikeli ise ve tekrar suç işleme durumu varsa cezası ne olursa olsun elektronik izlemeden yararlandırılmamaktadır. Elektronik izlemeden yararlanacak kişiler çok sıkı bir şekilde araştırılmaktadır. Evi olup olmadığı, okulu, işi, tedavi görüp görmediği, görüyorsa nerelerde tedavi gördüğü sorulmaktadır.^[95] Altı ay ve daha az hapis cezası alan hükümlü elektronik izlemeden yararlanmak isterse kendisi de müracaat edebilmektedir. Üç yıl içinde tekrar suç işleyenler bu sistemden yararlanamamaktadır.

Elektronik kelepçe sisteminin uygulandığı diğer bir alan ise, cezasının yarısını ceza infaz kurumunda iyi halli olarak geçiren hükümlüler içindir. Burada bir ceza sınırlaması bulunmamaktadır. Cezanın sınırı önemli değildir. Önemli olan hükümlünün tekrar suç işlemesi ve başkasına zarar verme riskidir. Eğer böyle bir risk yoksa hükümlü cezasının yarısını ceza infaz kurumunda tamamladıktan sonra şartla tahliye süresine kadar elektronik izleme programına dâhil edilebilir. Bu hükümlünün isteği ile mümkün olmaktadır. Burada hükümlü şartla tahliye hakkını aslında erken elde etmektedir. Elektronik izleme sayesinde geri kalan süresini ceza infaz kurumu dışında geçirebilmektedir. Hükümlü şartla tahliye süresini tamamladıktan sonra elektronik izleme programı da sona ermektedir.^[96]

İsveç'te elektronik izleme sisteminin kullanıldığı bir diğer alan ise açık ceza infaz kurumlarıdır. Kurumda bulunan tüm hükümlülere elektronik kelepçe takılmakta ve hükümlülerin nerede oldukları kiminle beraber oldukları sistem üzerinden izlenmektedir. Elektronik kelepçe sistemine dâhil olan hükümlüler için tüm günün nasıl geçirileceğine dair hükümlü ile hükümlü bakım merkezi görevlileri birlikte bir program yapmaktadırlar. Bu programa göre, hükümlü dışarıya çıkabilir, işi varsa işine gidebilir ya da herhangi bir etkinliğe katılacaksa bunların tamamı günlük programın içinde yer alabilir. Hükümlü ile birlikte hazırlanan bu plan bilgisayara yüklenir ve sistem işlemeye başlar. Hükümlü çizilen planın dışına çıkarsa sistem hemen uyarı vererek ihlal durumunu bildirir. Her hükümlü için görevli bir personel bulunmaktadır.^[97]

[95] İsveç Elektronik İzleme Sistemi Çalışma Ziyareti Raporu, s.12.

[96] İsveç Elektronik İzleme Sistemi Çalışma Ziyareti Raporu, s.13.

[97] İsveç Elektronik İzleme Sistemi Çalışma Ziyareti Raporu, s.13-14.

Fransız uygulaması hapis cezasının yerini alma üzerine odaklanmaktadır. Suç işleyen hapis cezasının cezaevinde infazı yerine elektronik izleme ile konutunda çektirilmesi böylece hapis cezasına seçenek bir yaptırım olması amaçlanmaktadır. Bir yıldan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş hükümlülerin ve hapis cezasının bir yıldan fazlasını cezaevinde geçirmiş mahkûmların cezası konutta çektirilebilir. Fransa'da Hollanda ve İsveç'te olduğu gibi bu yola gidilebilmesi için ilgilinin buna rızası aranır. Bu nedenle savunmanın talebi olmadan elektronik izleme uygulanamaz. Hükümlünün veya Cumhuriyet savcısının talebi ile hapis cezasının yerine elektronik izleme ile konutta hapse ceza mahkemesince hükmedilebilir. Elektronik izleme ile konutta hapis, dört aydan fazla olmamalı ve ıslah programları ile birlikte uygulanmalıdır^[98].

İngiltere ve Galler'de kabul edilen "Ceza Adaleti Kanunu 1991 (*Criminal Justice Act 1991*)" ile elektronik izleme kabul edilmiştir. Kanunun kabulünden önce bir dizi deneme yapılmıştır. İngiltere'de elektronik izleme iki şekilde uygulanmaktadır. İlki; Sokağa Çıkma Yasağı (*The Curfew Order*). Sokağa çıkma cezası başlı başına temel bir ceza olarak uygulanabileceği gibi topluluğa karşı işlenen veya ekonomik suçlarla bağlantılı olarak da uygulanabilir. Diğerinde ise seçilmiş, iyi halli mahkûmlara erken salıverme imkânı verilmektedir. Cezaevinde infaz yerine elektronik izleme ile konutta hapsedilme söz konusudur. İngiltere ve Galler'de tutuklama tedbiri yerine konutta hapis mümkündür. Duruşma öncesi failin konutunda tutulması, elektronik izleme ile takip edilmesi kabul edilmektedir^[99].

VIII. TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEME İLE HAPİS CEZASININ KONUTTA ÇEKTİRİLMESİ

A. GİRİŞ

Hapis cezasının konutta çektirilmesi 13 Temmuz 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun (*CİK*) ile 1 Mart 1926 sayılı ve 765 sayılı TCK ile uygulanmaya başlamıştır. 647 sayılı CİK'in 8. maddesinde hapis cezasının konutta çektirilmesi düzenlenmiş, bu düzenleme iki kez değiştirilmiştir.

647 sayılı CİK'nin 8. maddesinin birinci fıkrasında hükümlü altmış beş yaşını ikmal etmiş veya sıhhi durumu cezaevinde bulunmasına mani olacak derecede bozuk olduğu tabip raporu ile tespit edilmiş ve hükümlülük süresi otuz günü geçmemiş olduğu hallerde oturduğu yerde çektirilmesine mahkemece karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

[98] Albrecht, s.39.

[99] Ardley, s.1.

Bu düzenlemenin ilk şeklinde ise; hapis cezasının süresinin otuz günden az olması, hükümlünün altmış beş yaşını bitirmiş ve sağlık nedenleri ile hapis cezasının ceza infaz kurumunda yerine getirilmesinin mümkün olmaması halinde mahkemece verilen hapis cezasının hükümlünün oturduğu yerde yerine getirilebileceği düzenlenmiştir.

1 Ağustos 1967 tarihli ve 6/8517 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkifhanelerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzüğün 87. maddesinde; mahkemece hükümlü hakkında cezasının oturduğu yerde çektilmesine dair verilen ve kesinleşen ilamın Cumhuriyet Başsavcılığına verileceği, Cumhuriyet Savcısının hükümlünün oturduğu yeri müştemilatı birlikte belirleyeceği ve bu yerden hiçbir şekilde ayrılmamasını, aksi halde cezalandırılacağını ayrıca geri kalan cezasının ceza infaz kurumunda çektilereceğini hükümlüye bildireceği, cezanın infazına başlandığı tarih ile sona erdiği tarihlerin bildirilmesi amacı ile ilamı kolluğa göndereceği belirtilmiştir.

647 sayılı CİK'nin 8. maddesinde 12.06.1979 tarih ve 2248 sayılı kanun ile değişiklik yapılmıştır. CİK'nin 8. maddesinde yapılan bu değişiklik ile kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların hükümlünün veya varsa kanuni vekili veya Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine, hükümlü altmış beş yaşını ikmal etmiş veya sıhhi durumu cezaevinde bulunmasına mani olacak derecede bozuk olduğu doktor raporu ile belgelendirilmiş ve hükümlülük süresi altmış günü geçmemiş olduğu hallerde oturduğu yerde çektilmesine mahkemece karar verilebileceği, bu karara hükümlü tarafından kasten veya ihmali neticesi riayet olunmadığı takdirde bir aya kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı, geri kalan cezasının da ayrıca çektilereceği belirtilmiştir. Yapılan bu düzenleme ile hükümlünün oturduğu yerde infaz edilecek hapis cezasının süresi otuz günden altmış güne çıkarılmış, bu infaz usulünün gereklerine uyulmaması halinde bir aya kadar hapis cezası verilebileceği de hükme bağlanmıştır.

1 Ağustos 1926 tarihli ve 765 sayılı TCK'nın 21. maddesinin ikinci fıkrasında hapis cezasının konutta çektilmesi düzenlenmiştir. 21. maddede, mahkûmiyetleri bir aydan fazla ve mükerrer olmayan kadın ve küçüklerin cezalarının oturduğu yerde çektilmesine mahkemece karar verilebileceği, bu karara mahkûm tarafından riayet edilmediği takdirde cezanın tamamen ve adiyen infaz olunacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemenin 647 sayılı CİK'nin 8. maddesinden farklı olarak, mahkemece yargılama sonunda hüküm ile birlikte hapis cezasının hükümlünün oturduğu yerde çektilmesine karar verilebilmesidir. Bunun için, mahkemece verilen sonuç hapis cezası bir aydan fazla olmamalı, sanık mükerrer olmamalı ve on sekiz yaşından küçük veya bayan olmalıdır^[100].

[100] Mehmet Uğur, Türk Hukukunda Cezaların ve Güvenlik Önlemlerinin İnfazı ve Hakimın İnfaza Katılması, Ankara 2003, s.136.

Elektronik izleme ile konutta hapis 2003 tarihli Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nda kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların özel infaz şekilleri başlıklı 66. maddesinin 4. Bendine göre; “*hükümlülük süresi altı ayı geçmeyen kadınlar hakkında hükmedilen cezaların, elektronik alete bağlanması suretiyle oturduğu yerde çektirilmesine, hükümlünün veya hükümlünün rızası bulunmak koşulu ile kanuni vekili veya Cumhuriyet savcılığının istemi üzerine mahkemeye karar verilebilir*”. Hükümlünün elektronik izleme ile konutta hapsin şartlarına uymaması halinde geriye kalan cezasının ceza infaz kurumunda aynen infazına (*madde 66/son*) ve hakkında iki aya kadar hapis cezasına hükmedilmesine karar verilebilir (*m.462/son*).

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5275 sayılı CGTİK'nin 110. maddesinin ikinci fıkrasında konutta hapis cezası düzenlenmiştir. Madde, 6 Nisan 2006 tarihli ve 5484 sayılı Kanun ile 5275 sayılı kanunun 110. maddesi değiştirilmiştir.

Türk hukukunda elektronik izleme ile hürriyeti bağlayıcı cezanın veya tutuklama yerine ceza infaz kurumu dışında kişinin elektronik izleme ile konutta hapsi 03.07.2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanuna 15/A maddesi ile 05.04.2012 tarihinde yapılan kanuni düzenleme ile mümkün hale gelmiştir. Buna göre; şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi elektronik cihazların kullanılması suretiyle de yerine getirilebilir”. Bu düzenleme ceza hukukunda elektronik izleme ile konutta hapis imkânı vermektedir.

B. TUTUKLAMAMANIN ALTERNATİFİ OLARAK ELEKTRONİK İZLEME İLE KONUTTA HAPİS

Tutuklama kişi özgürlüğünü kısıtlayan ceza muhakemesi tedbirlerinden biridir. Tutuklama yerine uygulanabilecek tedbirlere başvurulması tıpkı hapis cezasına seçenek yaptırımlar arayışı gibi önem kazanmaktadır. Tutuklamanın bir ceza olmayışı ve kişi özgürlüğünü geri dönüşü olmayan biçimde ortadan kaldırması nedeniyle titizlikle karar verilmesi gerekir. Tutuklamanın kaçınılmaz olduğu hallerde ceza infaz kurumu yerine elektronik izleme ile veya elektronik izlemesiz konutta hapse karar verilmesi mümkündür. Elektronik izleme ile konutta hapis kişi özgürlüğünü sınırlandırsa da tutuklamaya göre daha hafif bir ceza muhakemesi tedbiridir.

AİHM, hukuken uygulama ihtimali bulunduğu halde tutuklama yerine kişinin konutta hapsedilmemesini İHAS'ın 5. maddesinin ihlali kabul etmektedir. Gerçekten uygulama koşullarının bulunması halinde tutuklama yerine

konutta hapsederek soruşturma ve kovuşturma aşamasında ilgilinin tutulması mümkündür^[101].

Tutuklama yerine geçen konutta hapsin de İHAS uyarınca makul sürede uygulanması gerekir. Makul süre aşılarak kişinin uzun süre konutta hapis tedbirine maruz kalması AİHM kararlarında da benimsendiği üzere İHAS'ın 5. maddesini ihlal edecektir^[102]. Konutta hapsedilen kişinin mahkeme ile bağlantı kurma, avukatı ile görüşme ve özgürlüğünün kısıtlanması ile ilgili görüş bildirme ve alma hakkı olduğu kabul edilmektedir^[103].

Hukukumuzda tutuklama yerine elektronik izleme yönteminin uygulanması mümkündür. 03.07.2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanuna 15/A maddesi ile soruşturma ve kovuşturma aşamasında elektronik izleme ile şüpheli veya sanığın gözetimi, denetimi mümkün hale gelmiştir. Buna göre soruşturma veya kovuşturma aşamasında şüphelinin toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi elektronik cihazların kullanılması suretiyle de yerine getirilebilir.

Şüphelinin izlenmesi, gözetimi ve denetimi adli kontrol tedbirleri kapsamında mümkündür. Tutuklamanın alternatifi olarak uygulanan adli kontrol tedbirlerinin elektronik izleme yardımı ile yerine getirilebilir. Adli kontrol tedbirlerinin uygulanması tutuklamanın koşullarının gerçekleşmiş olması şartına bağlıdır (CMK m. 109/1). 02/07/2012 tarih ve 6352 sayılı kanunun 98. maddesi ile CMK'nın 109. maddesine eklenen "j" bendi uyarınca şüpheli veya sanığın "konutunu terk etmemek"; "k" bendi uyarınca "belli bir yerleşim bölgesini terk etmemek"; "l" bendi uyarınca "belirlenen yer veya bölgelere gitmemek" tedbirlerine hükmedilebileceği düzenlenmektedir. Bu düzenlemeler ile DSHK m.15/A birlikte değerlendirildiğinde elektronik izleme konutta hapsin tutuklama tedbiri yerine uygulanabileceği, soruşturma ve kovuşturma aşamasında mahkemece hükmedilebileceği sonucu çıkmaktadır.

CMK'nın 109/3. maddesinde adli kontrol tedbiri kapsamındaki yükümlülükler sayılmaktadır. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği Taslağının

[101] Bahsi geçen kararda ilgili önce yerel mahkeme tarafından duruşma öncesi konutta hapsedilmesine karar verilmiş ancak bu karardan dönülerek tutuklanmasına karar verilmiştir. Başvurucu avukatı ilgilinin her ne kadar uyuşturucu madde sattığına dair iddialar bulunsa da ailesi tarafından desteklendiğini, tutuklanmasından önce eğitimine devam ettiğini ve profesyonel sorumluluklarını yerine getirdiğini, tutuklamaya gerek olmadığını belirtmiştir. AİHM başvurusunun neden konutta hapsedilmesi yerine tutuklanmasına karar verildiğini yeterince açıklamaması nedeniyle Macaristan'ı mahkum etmiştir. Darvas v. Macaristan, 11.06.2011, 19547/07, Paragraf:22; İlgilinin konutta hapsedilerek tutuklanmamasını İHAS'ın ihlali kabul etmezken, kişinin 26 gün bir psikiyatri hastanesinde gözlem altında tutulmasını ise sözleşmenin ihlali kabul etmiştir. Gulub Atanasov v. Bulgaria, 06.11.2008, 73281/01.

[102] Jecius v. Litvanya, 31.07.2000, 34578/97, paragraf:71.

[103] Nikolova v. Bulgaria, 25.3.1999; Svipsta v. Latvia, 9.3.2006.

69. maddesinde CMK'nın 109. maddesinin 3. Fıkrasının (a) bendinde düzenlenen yurt dışına çıkmama tedbiri yönünden elektronik izlemenin kullanılması mümkün olduğu belirtilmiştir.

Tutuklama yasağının söz konusu olduğu durumlarda da adli kontrol tedbirleri uygulanabilir (CMK m.109/2). Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama yasağı vardır (CMK m.100/4).

Çocuk Koruma Kanununun 21. maddesine göre on beş yaşını doldurmayan çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı tutuklamaya karar verilemez ancak, bu çocuklar hakkında adli kontrol tedbirleri uygulanabilir. Adli kontrol, bir muhakeme hukuku kurumu olması nedeniyle bu durumda bulunan çocuğun yaşı suç işlediği tarihe göre değil, tedbirin uygulandığı tarihe göre belirlenmelidir^[104].

Soruşturma aşamasında adli kontrol tedbirlerine hükmedilmesini Cumhuriyet savcısı doğrudan sulh ceza hakiminden talep edebilir (CMK m.110/1., 162). Cumhuriyet savcısı şüpheli hakkında tutuklama talep edebilir ancak sulh ceza hâkimi tutuklama yerine adli kontrole hükmedebilir (CMK m.101/1). Cumhuriyet savcısı soruşturma aşamasında tutuklu şüphelinin adli kontrol altına alınarak serbest bırakılmasını da sulh ceza hâkiminden talep edebilir. Şüpheli ve müdafii de tutuklama kararının kaldırılarak adli kontrol tedbiri uygulanarak salıverilmesini talep edebilir (CMK m.103/1).

Kovuşturma aşamasında gerekli görüldüğü hallerde mahkeme tarafından adli kontrol tedbirlerine karar verilebilir. Mahkeme, Cumhuriyet savcısının, sanığın, müdafinin talebi üzerine veya kendiliğinden karar verebilir (CMK m.110/3).

Adli kontrole karar verilebilecek hususlarda, ilgililerin talebi üzerine veya mahkemece karar verilen hallerde bu tedbirin elektronik izleme ile yerine getirilmesine karar verilebilir. Ancak izlemenin nasıl yapılacağı, buna ilişkin usul ve esasların bir yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir. Halen bu konuda bir düzenleme yapılamamıştır. DSHYT'nin 68. maddesinin 2. fıkrasında denetimli serbestlik genel müdürlüğü bünyesinde elektronik izleme takibinde olan şüpheli, sanıkların izlendiği merkez oluşturulacağı, 3. Fıkrasında ise elektronik izleme yöntemleri ile şüpheli, sanık ve hükümlülerin denetim ve takibinin yapıldığı şubelerde denetimli serbestlik memurlarından oluşan elektronik izleme müdahale ekipleri bulundurulacağı belirtilmiştir.

Elektronik izleme ile adli kontrol tedbirinin uygulanmasına kararı kim veya hangi merci vereceği hususu da DSHYT'de cevaplanmaktadır. Yönetmeliğin 69. maddesinin (2). Fıkrasında göre, haklarında adli kontrol tedbirine hükmedilen şüpheli veya sanığın elektronik izleme kapsamında denetim ve

[104] Centel-Zafer, s.356.

takibinin yapılacağına, kişinin risk ve ihtiyaçları dikkate alınarak infaz işlemleri değerlendirme kurulu tarafından karar verileceği belirtilmektedir.

C. HAPİS CEZASININ ALTERNATİFİ OLARAK ELEKTRONİK İZLEME İLE KONUTTA HAPİS

1. ELEKTRONİK İZLEME İLE HAPİS CEZASININ KONUTTA ÇEKTİRİLMESİNİN ŞARTLARI

a. CİNSİYET-YAŞ

5275 sayılı CGTİK'nın 110. maddesinde hangi hallerde hapis cezasının konutta çektilerebileceği hususu düzenlenmiştir. Maddenin düzenlemesi iki yönde ele alınabilir. Cinsiyet ve yaşa göre farklı düzenlemeler yapılmıştır. Kadın veya yaş itibariyle kademeli olarak altmış beş, yetmiş ve yetmiş beş yaşını bitirmiş kişilere göre düzenlemeler getirilmektedir.

Kanun koyucu kadınların mahkûm oldukları altı ay veya daha az süreli hapis cezasının konutta infaz edilmesini uygun görmüştür. Altı ay veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm edilmeleri halinde kadının ceza infaz kurumuna gönderilmemesi, seçenek yaptırımlara hükmedilmesi amaçlanmıştır. Kanaatimizce ailenin temelini oluşturan kadının böylesine kısa süreli hapis cezaları yerine özel infaz usulleri ile veya seçenek yaptırımlar ile cezalandırılması, tedbire hükmedilmesi yerindedir. Düzenleme mahiyeti itibariyle kadını korumakta, erkeğe göre kadına ayrıcalık tanımaktadır.

Altı ay veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilme halinde kadın hükümlünün cezasının konutta infazı için yaş şartına bakılmayacaktır. Kanunda sayılan diğer mahkûmiyet hallerinde kadın ile erkek arasında ayırım yapılmamıştır.

b. MAHKÛM OLUNAN CEZA

Elektronik izleme ile konutta hapis cezasının çektilmesi temel olarak 5275 sayılı CGTİK'nın 110. maddesinin (a), (b), (c) bentleri kapsamında hapis cezalarının konutta çektilmesine dair verilen kararların infazında elektronik izleme yöntemleri kullanılmaktadır. Bununla birlikte Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununda yapılan değişiklikle hükümlüler hakkında da elektronik izlemenin uygulanabilir hale gelmesi nedeniyle başka cezalar nedeniyle de elektronik izleme yapılabilir. Buna göre çıkarılması düşünülen Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu Yönetmeliğinin 69. maddesinde ek olarak, TCK'nın 50. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında verilen belirli yerlere gitmekten yasaklanmaya ilişkin seçenek yaptırımların ve 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinin sekizinci fıkrasının (c) bendi uyarınca verilen

belli yerlere gitmekten yasaklanmaya ilişkin tedbirlerin infazında da elektronik izleme yapılabilmektedir.

TCK'nın 50/1-d maddesinde ve CMK'nın 231/8-c maddesinde yapılan düzenlemeler ile CGTİK'nin 110. maddesindeki düzenlemeler birbirinden farklıdır. Belli yerlere gitmekten yasaklanma ile kişinin konutunda hapsi farklı düzenlemeler olup, birlikte uygulanmasına hukuken engel de yoktur. Her iki düzenleme birbirinden farklı amaçları izlemektedir. TCK'nın 50. maddesinde kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ceza ve tedbirler olarak ikiye ayrılmaktadır. Belli yerlere gitmekten veya belli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma hukuki niteliği itibariyle hapis cezasının alternatifi olan ancak tedbir mahiyetinde düzenlemelerdir. Konutta hapis ise kısa süreli hapis cezasının bir alternatifi olup, bir tedbir değildir. Hürriyeti bağlayıcı cezanın ceza infaz kurumu yerine konutta hapis suretiyle çektilmesi, özel bir infaz şeklidir.

Hapis cezasının konutta çektilmesi için öncelikle ceza türü itibariyle bir hapis cezası olmalıdır. Kısa süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olma gerekir.

Kanun koyucu kademeli olarak mahkûm olunan hapis cezasının süresine göre düzenlemeler yapmaktadır. Buna göre;

- a. Kadın veya altmış beş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları altı ay,
- b. Yetmiş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları bir yıl,
- c. Yetmiş beş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları üç yıl veya daha az süreli hapis cezasının konutunda çektilmesine karar verilebilecektir.

Kanunda bir şart olarak sayılan cezalar mahkemece hükmedilen sonuç cezadır. Bir başka deyişle, kanunda öngörülen suçun cezasının alt veya üst sınırları ile alakalı olmayan, yargılama sonucunda mahkemece hükmedilen sonuç cezadır. Hükümde birden çok suç nedeniyle mahkûmiyet halinde toplam ceza yönünden değil, her bir suç bakımından ayrı ayrı kanunun aradığı ceza miktarının belirlenmesi gerekir^[105].

[105] “5275 sayılı Yasanın 110/2-b maddesinde; “Yetmiş yaşını bitirmiş kişilerin mahkum oldukları bir yıl... veya daha az süreli hapis cezasının konutunda çektilmesine hüküm veren mahkemece veya hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı yerdeki mahkemece karar verilebilir.” denilmektedir. 765 sayılı TCY'nın “suçlar ve cezaların ictimai” başlığını taşıyan 68 ila 77. maddelerinin karşılığının 5237 sayılı TCY'da düzenlenmemesi ve hükümlenen her bir suç için infaz hükümlerinin ayrıca uygulanmasının gerekmesi ve 5275 sayılı Yasanın değişik 110/2. maddesindeki “mahkum oldukları 1 yıl hapis cezası” ifadesinin, hükümlünün toplam cezasını değil, her suç bakımından hükmedilen cezanın 1 yılı geçmemesinin anlatılmak istenilmesi ve her ne kadar hükümlü hakkında 765 sayılı TCY'nın 191/2. maddesi uyarınca iki kez 6 ay hapis cezasına hükümlendiği görülmekte ve bu nedenle iki cezanın ictima edilebileceği düşünülebilir ise de, bu cezaların toplamının da 1 yılı geçmediği anlaşıldığından, İzmir 18. Asliye Ceza Mahkemesinin 6.5.2008

Adli para cezasının ödenmemesi nedeniyle hapis cezasına çevrilmesi halinde konutta çektirilmesine karar verilir verilemeyeceği hususu tartışmalıdır. Yargıtay'ın bu konuda farklı içtihatları vardır. Kabulü yönünde verilen içtihatlarda; 5275 sayılı kanunun 106/9. maddesinde adli para cezasından çevrilen hapsin infazının ertelenmeyeceği ve hakkında koşullu salıverme hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmekle beraber, konutta çektirilmesi ile ilgili bir istisna söz konusu olmadığı, bu durumda adli para cezasına hükmedilirken söz hakkı bulunmayan sanığın, hapis cezası verilmiş olsaydı yararlanabileceği bir haktan mahkemenin takdiri ile yoksun bırakılmasının doğru olmadığı belirtilmektedir^[106].

Yargıtay'ın adli para cezasından çevrilen hapis cezası yönünden konutta çektirilmesine karar verilemeyeceğine dair kararları mevcuttur. 5275 sayılı kanunun 106.maddesinin 3.fıkrası uyarınca adli para cezasından çevrilen hapis cezasının, aynı maddenin 9.fıkrası uyarınca infazının ertelenmemesi, infazında koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanamaması ve hak yoksunlukları bakımından adli para cezasının esas alınacak olması, hükümlünün adli para cezasını ödemesi halinde her zaman infazın sonlandırılabilceği, infaz hukukuna ilişkin, para cezasının ödenmesini sağlama amacına yönelik olması nedeniyle, bu tür hapis cezaları yönünden anılan kanunun 110.maddesinde öngörülen özel infaz usullerinin uygulanamayacağı belirtilmektedir^[107].

tarifli konutta çektirme kararının hukuka uygun bulunması karşısında, bu kararı itirazın inceleyen merciin itirazı reddetmek yerine kabul ederek kararın kaldırılmasına karar vermiş bulunması hukuka aykırı görülmekle..." 11.CD, 4.3.2009, 16335/2696..

[106] "5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Yasanın "özel infaz usulleri" başlıklı 110/2. maddesinde belirtilen miktarlardaki süreli hapis cezasına. mahkum olanların `hapis cezalarının`, maddede sayılan koşulların oluşması halinde, hükmü veren mahkemece veya aynı derecedeki başka bir mahkeme kararı ile `konutta çektirilmesine` karar verilebileceği düzenlenmiştir. Ödenmeyen adli para cezasının, yasanın verdiği yetkiyle Cumhuriyet Savcısı tarafından `hapse` çevrilmesi durumunda, hükümlü bu cezasını, 5275 sayılı Yasada öngörülen koşullarda ve `hapis cezası` olarak bir ceza infaz kurumunda çekmektedir. Ancak, hak yoksunlukları bakımından 5275 sayılı Yasanın 106/9. maddesi uyarınca adli para cezası esas alınmaktadır. Dolayısıyla, incelenen olayda 5275 sayılı Yasanın 110/ 2. maddesinde belirtilen "*hapis cezalarının ... konutta çektirilmesine*" ilişkin düzenlemedeki, hükümlünün yaşına ve ceza miktarına ilişkin objektif koşulların gerçekleştiği kabul edilmelidir. Diğer taraftan, anılan 106/9. maddede, adli para cezasından çevrilen hapsin infazının ertelenmeyeceği ve hakkında koşullu salıverme hükümlerinin uygulanamayacağı belirtilmesine karşın, konutta çektirmeyle ilgili benzeri bir istisnaya yer verilmemesi de, adli para cezasından çevrilen hapsin konutta çektirilmesine engel bulunmadığını göstermektedir. Esasen, mahkemenin vereceği cezanın niteliği konusunda bir söz hakkı bulunmayan sanığın, hapis cezası verilmiş olsaydı yararlanabileceği bir haktan, mahkemenin takdirinin adli para cezası olması nedeniyle yararlandırılmaması da hukuka uygun görülmemektedir."...4. CD, 24.06.2009, 21510/12657.

[107] 2.CD., 10.03.2010, 53796/7343.

c. MAHKÛMİYETE KONU SUÇ NEDENİYLE DOĞMUŞ ZARARIN AYNE İADESİ, SUÇTAN ÖNCEKİ HALE GETİRİLMESİ VEYA TAZMİNİ SURETİYLE TAMAMEN GİDERİLMESİ

CGTİK'nın 110. maddesinin 2. fıkrasında bazı hukuki sorumluluklara bağlı hükümler saklı tutulmuştur. Buna göre; mahkûmiyete konu suç nedeniyle doğmuş zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine dair hukuki sorumluluk hallerine ait hükümler saklı tutulmuştur.

Kanun koyucunun aranmasını birer şart olarak kabul ettiği haller hukuki temele sahiptir. Mağdurun zararının giderilmesi ve bu yönde hükümler konulması devletin vatandaşını koruma görevinden kaynaklanmaktadır. Devlet ülkesinde yaşayan bireylerin maddi ve manevi varlıklarını korumakla yükümlüdür. Sosyal güvenliğe sahip olma hakkı ve insan haklarına saygılı devlet prensipleri gereği devletin suçtan kaynaklanan zararları gidermesi gerekir. Devletin bireyleri koruma yükümlülüğünü yerine getiremediği hallerde suç nedeniyle uğradıkları zararları ödeme yükümlülüğü vardır.

Düzenlemeden çıkan sonuç, kanunun saydığı haller hapis cezasının konutta çektirilmesi yönünden mahkemece araştırılması gereken hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Şartları ve uygulama imkânına göre suçtan doğan zarar aynen iade edilmez, suçtan önceki hale getirilmez veya tazmin suretiyle zarar tamamen giderilmez ise hapis cezasının konutta çektirilmesine karar verilemeyecektir. Mahkeme kendiliğinden bunu araştıracaktır. Kanun koyucu mahkemeye bu hususları araştırma yükümlülüğü yüklemektedir.

2. HÜKÛM

a. MERCİ

CGTİK'nın 110. maddesinin 1. fıkrasında hapis cezasının konutta çektirilmesine karar verecek merci düzenlenmektedir. Ceza muhakemesi hukukunda ve kanunda belirtilen yetki kuralları dâhilinde suç ile ilgili muhakemeye bakmakla yetkili yer mahkemesi hapis cezasının konutta çektirilmesine karar verebilir. Hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemece karar verilebilir.

Kanun koyucu hapis cezasının konutta çektirilmesi kararının mahkeme sıfatı ile verilmesini uygun görmektedir. Hâkim sıfatı ile verilecek kararlardan değildir. Mahkeme başkanı başkan sıfatı ile hapis cezasının konutta çektirilmesine karar veremez. Heyet halinde karar verilmesi gerekir. Tek hâkimli mahkemelerde davaya bakan hâkim veya toplu mahkemelerde heyet halinde karar verilmesi gerektiğinden heyetçe verilen bu karar bir mahkeme işlemidir.

Hapis cezasının konutta infazı kararının mahkeme tarafından verileceği CGTİK ile düzenlenmektedir. Konutta infazın elektronik izleme ile yapılması kararını hangi makamın vereceği ise açık değildir. Kanun koyucu DSHK’de yapılan değişiklik ile şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetiminin elektronik izleme ile yerine getirilebileceği düzenlenmektedir. Kanunun sistematüğinden elektronik izlemenin denetimli serbestlik şube müdürlükleri tarafından yerine getirileceği sonucu çıkmaktadır ancak, elektronik izlemeye karar verecek merci belli değildir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında izleme, gözetim ve denetime ilişkin esas ve usullerin yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir. DSHY’de bu husus düzenlenmemektedir.

DSHYT’de elektronik izleme ile hapis cezasının konutta infazına karar verilecek merci ile ilgili düzenleme yapılmaktadır. Taslağın 29. maddesinde infaz işlemleri değerlendirme kurulu ve görevleri düzenlenmektedir. Aynı maddenin 2. Fıkrasının “d” bendinde elektronik izleme ile denetim ve takibi yapılacak yükümlülerin belirlenmesine infaz işlemleri değerlendirme kurulu tarafından karar verileceği belirtilmektedir.

Mevcut risk durumu, denetimin gereklilikleri, mağdurun veya toplumun korunma ihtiyacı dikkate alınarak, hükümlünün talebi üzerine infaz işlemleri değerlendirme kurulu, yükümlünün elektronik kelepçe ile takibini elektronik izleme şube müdürlüğüne önerir. Elektronik kelepçe takılması önerilen yükümlünün bilgileri izleme merkezine iletir. İzleme merkezince, yükümlünün durumunu, mahkeme kararının niteliğini ve infaz kabiliyetini teknik yönden değerlendirerek yükümlünün elektronik kelepçe ile izlenip izlenmemesine karar verilir. Yükümlü hakkında verilen kararın niteliğine göre, elektronik kelepçe dışında diğer elektronik cihazlar da kullanılabilir (*DSHYT m.102*).

Hapis cezasının konutta çektirilmesi kararı yargılama sonunda hükümle birlikte verilebilir. Mahkeme sanık hakkında hapis cezasına hükmettiğinde hapis cezasının özel infaz usulü olarak konutta çektirilmesine karar verebilir. Mahkemece konutta infaza hükümden sonra veya cezanın infazına başlandıktan sonra da karar verilebilir (*CGTİK m. 110/5.*). Elektronik cihazlarla hapis cezasının konutta infazı ise DSHK’nın 15/A. maddesi düzenlemesi karşısında soruşturma ve kovuşturma aşamasında verilebileceği gibi hükümle birlikte ve hükümden sonra da verilebilir. Bu konuda kanuni bir engel bulunmamaktadır.

b. USUL

Mahkeme, hükümlü hakkında hapis cezasının konutta çektirilmesi kararını kendiliğinden alabilmektedir. Kanun koyucu hükümlünün rızasını aramamaktadır. Bunun yanında hükümlünün kişisel durumunu göz önüne alırken ilgiliden bunu ispatlaması da istenmemektedir. Fransız Ceza Kanunu’nun 132-26-1. maddesinde bir yıl veya daha az süre ile hapis cezasına mahkûm

edilen hükümlünün hapis cezası yerine elektronik izleme ile konutunda hapis cezasının infaz edilebilmesi için hükümlünün bir işi olduğunu veya düzenli olarak bir eğitim kurumuna katıldığını veya profesyonel bir eğitim kursuna katıldığını veya sosyal rehabilitasyonu için geçici bir işte çalışmasının lüzumlu olduğunu veya ailesi için hayati önemde bir role sahip olduğunu veya bir tıp kurumunda tedavi görmesi gerektiğini ispatlaması durumunda karar verilebileceği belirtilmektedir.

Kanun koyucu hapis cezasının konutta infazında hükümlünün rızasını aramamakla beraber elektronik kelepçe ile infazın yapılmasında yükümlünün reddetme hakkı olmalıdır. Kanaatimizce elektronik kelepçe kullanmayı istememek, bunun yerine hapis cezasının ceza infaz kurumunda infazını talep etmek de bir haktır. Elektronik kelepçe dışında başka elektronik araçlarla da izleme yapılabilir. Nitekim DSHYT'nin 104. maddesinde elektronik kelepçe takılmasının reddedilmesi ve başka elektronik araçlarla izlenmeyi talep etme hakkı yerinde bir biçimde düzenlenmektedir.

Konutta hapis yaptırımını kararı alınmadan önce mahkeme suçlunun evi ve bu karardan etkilenebilecek evde yaşayan kişilerin tutumu ve istekleri hakkında bilgi toplamalıdır. Konutta hapis dini inançlara, eğitim ihtiyaçlarına veya diğer kamusal cezanın koşullarına müdahale etmemelidir. Belçika'da mahkemeler genellikle suçlunun hayat koşulları, elektronik izlemeye karşı tutumu, birlikte yaşayan aile bireylerinin buna rızası, günlük işleri ve aile ortamı hakkında bir rapor istenmektedir. Bu rapor, mağdurların görüşünü, suçun türünü ve yenden suç işleme riskini de göz önüne almaktadır. Mahkemece aldırılan bu rapor Adalet Bakanlığına gönderilmekte, denetimli serbestlik yetkililerince suçlu ile bağlantı kurularak bir program hazırlanmaktadır^[108].

3. KANUN YOLU

Konutta hapis kararının mahkeme tarafından verilmesi ve denetlenmesi gerektiği AİHM'nin kararlarında da kabul edilmektedir. Nitekim mahkeme İHAS'ı kabulden önce hakkında tutuklama kararı verilen, daha sonra konutta hapsedilmesine karar verilen başvuru sahibinin bir mahkeme kararı olmadan konutta hapsedilmesi ve buna itiraz edecek hukuki yolların bulunmamasını İHAS'ın 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlali kabul etmiştir^[109].

Mahkûmiyet kararları kesinleştikten sonra, hükmün yerine getirilmesi mahkemece onaylanarak Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir (CGTİK, m.4,5). Kesinleşen hükümler CGTİK uyarınca infaz edilir. İnfaz ile ilgili bazı konularda

[108] Avrupa'da Elektronik İzleme 7. Avrupa Konferansı Raporu, s.155.

[109] Pekov v. Bulgaristan, 30.06.2006,50358/99, paragraf: 93.

uyuşmazlıklar çıkması halinde uyuşmazlıkların çözümü için dava açılır, bu dava tali bir ceza davası niteliğindedir.

İnfazla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların muhakemesinde uygulanacak kurallar CGTİK m. 98-101. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Cezanın infazı Cumhuriyet Savcısı tarafından izlenir ve denetlenir (CGTİK m. 5). Ancak, infaz sırasında ortaya çıkacak sorunlar kural olarak dava yolu ile mahkeme tarafından çözüme kavuşturulur.

Hapis cezasının konutta çektirilmesine karar verilmesi halinde karara karşı itiraz yolu açıktır (CGTİK m. 110/6). İtiraz üzerine infaza ilişkin tali bir yargılama yapacak mahkeme, asıl ceza yargılamasının esaslarını zorunlu olduğu ölçüde uygulayacaktır. Hukuki bir değerlendirme yapılacak, yeniden yargılama yapılmasına sebep olacak şekilde deliller ileri sürülemeyecektir. İnfaza konu bir hüküm verilmesi ile yetinilecektir. Kararlar dosya üzerinden verilecektir. Karar verilmenden önce Cumhuriyet Savcısı ve hükümlünün görüşlerinin yazılı olarak bildirmeleri istenebilir (CGTİK m. 101/7).

İtiraz, itiraz edilen kararı veren mercie yapılır. Ancak, kararına itiraz edilen merci itirazı yerinde görürse kararını düzeltebilir. Yerinde görmezse en çok üç gün içerisinde itirazı incelemeye yetkili olan üst mercie gönderir (CMK m.268/2).

İtirazı incelemeye yetkili merciler CMK'nın 268/3. maddede gösterilmiştir. Buna göre; sulh ceza mahkemesinin verdiği kararlara karşı itiraz mercii yargı çevresi içinde buldukları asliye ceza mahkemesidir. Sulh ceza işleri asliye ceza hâkimi tarafından görülmekte ise ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilir.

Asliye ceza mahkemesi kararlarına karşı yapılan itirazlar, yargı çevresinde bulunan ağır ceza mahkemesince incelenir.

Ağır ceza mahkemesi kararlarına karşı yapılan itirazlar, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesi varsa numara olarak kendisini izleyen daire, son numaralı daire için ise birinci daire, o yerde ağır ceza mahkemesi tek dairesi ise en yakın ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilir.

İtiraz kanun yoluna başvuru süreye tabidir. Buna göre, kanunda ayrıca bir düzenleme olmadıkça CMK m. 35'e göre kararın öğrenildiği günden itibaren yedi gün içinde yapılmalıdır. İtiraz, kararı veren mercie verilecek bir dilekçe ile veya tutanağa geçirmek sureti ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır. Tutanakla tespit edilen beyanı ve imzayı mahkeme başkanı veya hâkim onaylar (CMK m. 268/1).

Karara karşı itiraz edilmesi kararın infazını durdurmaz. Ancak kararına karşı itiraz edilen mahkeme veya kararı inceleyen merci kararın yerine getirilmesinin geri bırakılmasına karar verebilir (CGTİK m. 269/1).

Merci itirazı kabul veya reddeder. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

4. İNFAZ

5275 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinde düzenlenen hapis cezasının konutta çektirilmesi şeklindeki özel infaz usullerine ilişkin ilam, mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca ilam, denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra denetimli serbestlik şube müdürlüğüne veya bürosuna iletilir. Şube müdürlüğü veya büroca ilam denetimli serbestlik defterine kaydedilir. (DSHY, m. 62/1-2).

Hakkında hapis cezasının konutta yerine getirilmesi kararı verilen hükümlüye on gün içinde şube müdürlüğü veya büroya başvurusu hususunda bildirim yapılır (DSHY, m. 63/1).

Hükümlünün veya vekilinin ya da kanuni temsilcisinin haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti olmaksızın şube müdürlüğü veya büroya, on gün içinde başvurması hâlinde; şube müdürlüğü veya büroca ilgili defterdeki kayıt kapatılarak durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye bildirilir (DSHY, m.63/2)^[110].

Hükümlünün veya vekilinin ya da kanuni temsilcisinin süresinde başvurusu halinde, denetim görevlisi veya denetleme memuru tarafından denetleme planı hazırlanır. Denetleme memuru tarafından hazırlanan denetleme planı, denetim görevlisinin onayı ile uygulamaya koyulur. Denetleme planında; hükümlünün şube müdürlüğü veya büroya bildirdiği cezasını infaz edeceği adres, infazın başlama ve bitiş tarihleri belirtilir (DSHY, m. 63/3).

Şube müdürlüğü veya büroca hazırlanan denetleme planı, hükümlüye ve kolluğa bildirilir (DSHY, m.63/4).

Hükümlünün denetleme planına uyup uymadığı şube müdürlüğü veya büroca her zaman denetlenir (DSHY, m.63/5).

Hükümlünün haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazeretine dayanarak, konuttan geçici süreli ayrılmaya ilişkin talebi şube müdürlüğü veya büroya yazılı olarak iletilir. Şube müdürlüğü veya büro, hükümlünün talebini Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendirdiği Cumhuriyet savcısı tarafından bu konuda bir karar verilir. Sağlık, yangın, deprem gibi konutu terk etmenin zorunlu olduğu durumlarda, şube müdürlüğü veya büroya bilgi verilir. Ayrıca durum tutanakla tespit edilerek zorunlu halin takibi sağlanır. Bu konuda bir karar alınmak üzere durum Cumhuriyet başsavcılığı

[110] Hapis cezasının konutta infazına ilişkin kararın kaydedilmesinden itibaren on gün içerisinde denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memuru mahkeme kararında belirtilen adrese giderek konutu inceler. Hükümlünün belirlenen ihtiyaçları dikkate alınarak hükümlü ile iş birliği içerisinde, hükümlünün uyması gereken kurallar belirlenir ve vaka sorumlusuna iletilir. Vaka sorumlusu üç gün içerisinde bir planlama yaparak, konutta infazın ne şekilde yerine getirileceğini ve hükümlünün uyması gereken kuralları hükümlüye tebliğ eder (DSHYT m.71/5).

aracılığı ile mahkemeye iletilir. Hükümlünün konutunu değiştirmek istediğine dair talebi, şube müdürlüğü veya büroya yazılı olarak iletilir. Şube müdürlüğü veya büro hükümlünün talebini bu konuda bir karar alınmak üzere Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye gönderir. Bu gibi hallerde karar kolluğa iletilir (DSHY, m.63/6-7-8-9)^[111].

Denetleme planının onaylandığı tarihten bir gün sonra yaptırımın infazına başlanır (DSHY, m.63/10). Hükümün infazı denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosu tarafından yerine getirilir (Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük veya Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi Tüzüğü, m.52/2-a-1).

Konutta infaz hükümlünün mahkemeye beyan etmiş olduğu yerleşim yerinde yapılıdır (Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük veya Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi Tüzüğü, m.52/2-a-2). Kanaatimizce tüzükte kullanılan yerleşim yeri kavramı yerinde değildir. Hükümlünün yerleşim yeri dışında, başka bir konutunda da hapsedilmeyi talep etmesi mümkündür. Nitekim kanun koyucu CGTİK'nin 110. maddesinde kısa süreli hapis cezasının konutta infazından bahsetmektedir. CGTİK'de kişinin yerleşim yerinde infaz aranmamaktadır.

Konut kavramı, hükümlünün fiilen oturduğu evi ve eklentileri de kapsar. Evinin bahçesi ve çevrili alan bu kapsamdadır^[112]. Kanaatimizce denetimli serbestlik şube müdürlüğü görevlilerince hapis cezasının konutta infazına başlanmadan önce yükümlünün konutu ve bunun müstemilatının sınırlarının belirlenmesi, yükümlünün dolaşım serbestisinin nereleri kapsadığı kendisine anlatılmalı, kendisine bir belge ile durum bildirilmeli ve imzası alınmalıdır. Aksi takdirde özel infaz usulüne muhatap kişinin yanılığ ile belli yerleri terk etmesi durumunda hatasından yararlandırılması, bunun bir ihlal olarak değerlendirilmemesi gerekir.

DSHK'nın 10. maddesinde düzenlenen denetimli serbestlik ve yardım hizmetleri şube müdürlükleri adalet komisyonlarının bağlı olduğu Cumhuriyet başsavcılıklarına bağlı olarak kurulmakta olup, aynı kanununun 14. maddesinin h) bendinde düzenlendiği üzere hapis cezasının konutta infaz edilmesi sırasında psiko-sosyal sorunlarının çözümüne yardımda bulunmak, bu konuda

[111] DSHYT'nın 71. maddesinin 7. Fıkrasında bu durum şu şekilde düzenlenmektedir: "Cezanın konutta infazında, hükümlünün sağlık, eğitim, ibadet gibi ihtiyaçları ile temel ihtiyaçları dikkate alınır. Hükümlünün acil sağlık durumu veya depresyon, yangın gibi doğal afetler nedeniyle ya da öngörülemeyen diğer nedenlerden dolayı konuttan ayrılması ihlal sayılmaz. Bu durumda konut dışında geçen süreler infazdan sayılır."

[112] Doğan Soyaslan, Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların İnfaz Rejimleri, İnfaz Hukukunun Sorunları, Ankara 2001, s.175.

rapor düzenlemek, hükümlünün infazın gereklerine uymadığını belirlenmesi durumunda Cumhuriyet başsavcılığına durumu bildirmek ile yükümlüdür.

DSHY'nin 63. maddede sayılan istisnalar dışında 5237 sayılı Kanunun 116. maddesinde belirtilen konut ve eklentinin dışına çıkılması halinde hapis cezasının konutta infazının ihlal edilmiş olduğu kabul edilir (DSHY, m.64/1).

Denetleme planına uyulmadığının kolluk tarafından bildirilmesi ya da şube müdürlüğü veya büro tarafından tespit edilmesi hâlinde, hükümlü denetleme planına uyması yönünde şube müdürlüğü veya büroca uyarılır. Uyarıya rağmen denetleme planına uyulmaması halinde, kayıt kapatılarak evrak mahkemeye iletmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Ayrıca durum kolluğa bildirilir (DSHY, m.64/2).

Cezanın konutta infazı tamamlandıktan sonra, kolluktan evrakın iadesi istenir, kayıt kapatılır ve evrak mahkemeye iletmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir (DSHY, m.64/3).

Elektronik izleme ile hapis cezasının konutta çektilmesinin infazının nasıl yapılacağına dair bir düzenleme henüz yapılmamıştır. DSHK'nın 15/A. maddesinde izleme, gözetim ve denetime ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Ancak, bu konuda bir yönetmelik çıkarılmamıştır. DSHYT'da konu ile ilgili düzenlemeler yapılmaktadır. Buna göre, cezanın konutta çektilmesine ilişkin kararların infazının elektronik kelepçe kullanılması suretiyle de yapılabilir (DSHYT m.71/13) ancak, zorunlu değildir. Yükümlülerin topluma veya mağdura zarar verme durumu ile tekrar suç işleme riski açısından yoğun denetim altında tutulması söz konusu ise yükümlünün denetim ve takibinde elektronik kelepçe kullanılabilir (DSHYT m.42/4).

Yönetmelik taslağında şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlarla toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi için elektronik izleme merkezinin oluşturulacağı, müdürlüklerde denetim bürosunda görevli personel içerisinde, izleme merkezi ile birebir çalışmak ve iletişimi sağlamak üzere elektronik izleme müdahale ekibi oluşturulacağı, müdahale ekibinin elektronik cihazların takılmasından ve sökülmesinden, izleme merkezi ile gerekli koordinasyonun sağlanmasından, izleme merkezince iletilen taleplerin yerine getirilmesinden, elektronik cihazlarla takip edilen yükümlülerin takip ve denetiminden, elektronik cihazlarda meydana gelen arızaların giderilmesinden, izleme merkezinden gelen ihlal durumunun değerlendirilmesinden sorumlu oldukları düzenlenmektedir (DSHYT, m.101).

Haklarında elektronik kelepçe takılmasına karar verilen yükümlüler görevli denetimli serbestlik personeli tarafından bilgilendirilir. Elektronik cihazın özelliğine göre yükümlü müdürlüğe davet edilerek veya yükümlünün evine gidilerek elektronik izleme ünitesi kurulur ve devreye sokulur. Kelepçe takılacak veya

ev ünitesi kurulacak yükümlünün kimlik bilgileri görevli personel tarafından kontrol edilir (*DSHYT m.103/1*).

Yükümlü elektronik kelepçe ve diğer cihazların kullanımı ve uyması gereken kurallar konusunda bilgilendirilir. Uyulması gereken kurallar ve uymamanın sonuçları yükümlüye yazılı olarak bildirilir (*DSHYT m.103/2*).

Yükümlü, kararın infazı için gerekli olan kısıtlamalara ve bu konuda belirlenen kurallara uygun hareket etmek zorundadır. Yükümlünün kurallara aykırı hareket etmesinin belirlenmesi halinde, izleme merkezi yükümlünün kural ihlali elektronik izleme müdahale ekibine derhal iletmek zorundadır. Elektronik izleme şube müdürlüğü denetimli serbestlik müdürlüğüne yükümlünün ihlal durumunu sonradan yazılı olarak iletir. İhlal durumu, infaz işlemleri değerlendirme kurulunca değerlendirilerek yükümlünün uyarılıp uyarılmayacağına karar verilir (*DSHYT m.103/3*).

5. SONUÇLARI

Elektronik izleme veya elektronik izleme olmadan hapis cezasının konutta çektilmesi hükümlerine uyulması halinde cezanın ceza infaz kurumunda çekilmiş gibi infaz edilmiş olduğu kabul edilir.

5275 sayılı kanununun 110. maddesinin dördüncü fıkrasına göre cezanın özel infaz usulüne göre çektilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz. (*CGTİK m. 110/4; Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi Tüzüğü, m.52/2-3*)^[113].

5275 sayılı CGTİK m.110/3. fıkrasına göre üç yıl ve daha az süreli hapis cezalarının konutta infazına karar verilmesi halinde hükümlü hakkında koşullu

[113] “Saniğin 16/02/1999 tarihinde işlemiş bulunduğu suçundan belirlenen cezasının konutunda infazı ile ilgili olarak koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanmamasına karar verilmiş ise de; 22/04/2006 tarih ve 26147 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5485 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 110/3. fıkrasında yer alan “Yetmişbeş yaşını bitirmiş olup da üç yıl ve daha az süreli hapis cezasına mahkûm olanların, bu cezalarının ceza infaz kurumlarında çektilmesi sağlık durumları itibarıyla elverişli olmadığı teşekküllü Devlet veya üniversite hastanelerince verilecek raporla tespit edilenler hakkında cezanın konutlarında çektilmesine hükmü veren mahkemece veya hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bu lunan aynı derecedeki mahkemece karar verilebilir. Ancak, mahkûmiyete konu suç nedeniyle herhangi bir zarar doğmuşsa, bu zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi şartı da ayrıca aranır. Bunlar hakkında beşinci fıkra hükümleri uygulanmaz.” hükmü ile aynı kanun maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “Cezanın özel infaz usulüne göre çektilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.” şeklindeki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, cezasının infazının konutta yerine getirmesine karar verilen hükümlü hakkında söz konusu Kanun’un 110. maddesinin beşinci fıkrası hükmünün uygulanamayacağı, dolayısıyla adı geçen hükümlünün koşullu salıverilme hakkından yararlandırılması gerektiğinin gözetilmemesinde isabet görülmediğinden...”, 11. CD., 12.03.2010, 16335/2696.

salıverme hükümleri uygulanacaktır (*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi Tüzüğü, m.52/2-b-3*).

Bu infaz usulünün gereklerine geçerli bir mazeret olmaksızın uyulmaması halinde, cezanın baştan itibaren infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir (*CGTİK m.110/5; Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi Tüzüğü, m.52/3*). Hükümlünün infazın gereklerine aykırı davranması halinde durum Cumhuriyet Savcılığına bildirilir. Konutta infazın gereklerine geçerli bir mazeret olmaksızın uymayan hükümlü hakkında cezanın baştan itibaren ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verilebilir. Bu kararın da mahkemece verilmesi gerekir. Bu karara karşı itiraz yolu açıktır (*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi Tüzüğü, m.52/4*).

Kanaatimizce kanun koyucu özel infaz usulünün gereklerine uyulmamasını önlemek ve caydırıcılığı nedenleri ile baştan itibaren ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verileceği düzenlenmektedir. Gerek CGTİK, gerekse tüzükte yer alan düzenlemelerden mahkemece hapis cezasının baştan itibaren ceza infaz kurumunda çektirileceğine karar verileceği hususu emredici bir biçimde düzenlenmektedir. Kanun koyucu mahkemeye takdir hakkı bırakmamaktadır. Ancak kanaatimizce mahkemece elektronik izleme ile veya elektronik izlemesiz hapis cezasının konutta çektirilmesinin yükümlülükler uylmaması nedeniyle ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verilirken geri kalan çektirilecek cezadan mahsubun yapılması gerekir. Yapılacak bir düzenlemede bu hususun ele alınması, mahsup oranının belirlenmesi yerinde olacaktır.

SONUÇ

Tarihsel gelişime bakıldığında konutta hapsin ilk örnekleri siyasi irade ile ters düşen kişilere uygulanmıştır. Konutta hapsedmek suretiyle toplum ile iletişimin engellenmesi amaçlanmıştır. Günümüzde hapis cezasının konutta çektilmesi ve bunun yerine getirilmesinde kullanılan bir teknik olarak elektronik izleme yöntemleri tam tersine kişiyi sosyal yaşamdan ayırmadan, ceza infaz kurumlarından uzak tutan, insani yönü olan bir ceza infaz usulüdür.

Hapis cezası geleneksel bir ceza yaptırımıdır. Ceza infaz kurumlarında hapsederek cezanın infaz edilmesine seçenek yaptırımlar arayışı modern ceza hukukunda vardır. Adli para cezasına çevirme, erteleme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi kurumlar suçlunun ceza infaz kurumlarında hapsedilmesine alternatif mahiyettedir. Karşılaştırmalı hukukta hapis cezasının konutta çektilmesi kabul edilmektedir. Elektronik izleme ise konutta hapsin uygulamasını genişletmektedir.

Hapis cezasının konutta çektilmesi TCK'nın 50. maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımlar arasında sayılmamıştır. CGTİK m. 110 uyarınca bir özel infaz şekli olarak düzenlenmiştir. Kanun koyucu kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar arasında elektronik izleme ile konutta hapsi saymamaktadır. DSHK, m.15/A'da yapılan düzenleme ile CGTİK m.106'da yapılan düzenleme birlikte değerlendirildiğinde hapis cezasının konutta çektilmesi hükümle veya hükümden sonra karar verilebilecek bir özel infaz usulü olarak karşımıza çıkmaktadır. Elektronik izleme ise konutta hapiste kullanılabilen bir usuldür.

Hapis cezasının konutta çektilmesi ve bunun elektronik izleme ile yerine getirilmesinin yararları ve sakıncaları konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Kanaatimizce sakıncaları olmakla birlikte özünde hapis cezasının elektronik izleme ile konutta çektilmesi yararlıdır. Hükümden önce tutuklamanın alternatifi olarak ve hükümden sonra hapis cezasının alternatifi olarak uygulanmasının yararları vardır. Suça sürüklenen çocuklar, ilk kez suç işleyen failer yönünden cezaevinin olumsuz koşullarından kişiyi korumak önemlidir. Bunun yanında ilgilinin sosyal yaşamdan kopmaması, aile yaşamını ve iş veya eğitimini sürdürebilmesi gibi faydaları da vardır.

Hapis cezasının konutta çektilmesine karar verilirken insan haklarına saygılı davranılması ve kişi özgürlüğünün korunması gerekir. Eşitlik ilkesine dikkat edilmesi, ekonomik durumu iyi suçlularla iyi olmayanlar arasında ayırım yapılmamalıdır. Masumiyet karinesine dikkat edilmesi, ilgilinin yükümlülüklerine uyup uymadığı hususlarında kişiyi zan altında bırakacak uygulamalardan kaçınılması, sistemin açıklarının aleyhe değerlendirilmemesi gerekir. Sistemin muhatabı dışında kişilerin özel yaşamlarına özen gösterilmesi, ilgilisi dışında

kişilerin izlenmemesi gerekir. Tüm toplumun izlendiği, yüksek seviyede takip edildiği bir sisteme neden olunmaması gerekir.

Hapis cezasının konutta çektirilmesi düşük risk gurubunda bulunan hükümlüler için kabul edilmektedir. Kadın, yaşlı, ilk kez suç işleyen veya kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezanın öngörüldüğü belli cezalar için uygulanmaktadır. Elektronik izleme daha ağır hapis cezasının gerektiren suçlarda da kullanılmaktadır. Düşük risk gurubunda bulunan kişilere karşı elektronik izlemenin sıkı bir biçimde takibine gerek kalmayabilir. Gevşek bir elektronik izleme yapılabilir. Yüksek risk gurubunda bulunan suçlular yönünden sıkı bir elektronik izleme ile konutta hapsedilme mümkündür.

Elektronik izleme ile konutta hapis tek başına hükümlüyü ıslah etmez. Elektronik izleme ile birlikte yardım programlarının uygulanması gerekir. Serbest bırakılan mahkûmlara dikkatle, özen ve ilgi ile hatta salıverilmeye hazırlamada cezaevinden başlayarak istihdam, ev bulma, ilaç bağımlılığı, maddi sorunlar, aile ilişkileri ve toplum, komşuluk ilişkileri konusunda yardım ve destek programları uygulanmalıdır. Özellikle suça sürüklenen çocukların elektronik izleme ile konutta hapsin ne olduğunu, bunun bir yaptırım oluşunu tam olarak anlamamaları mümkündür. Bu tür suçlularda ebeveynlerin de katılımı ile destek ve yardım programlarından yararlandırılmaları gerekir.

Hukukumuzda tutuklama yerine elektronik izleme yönteminin uygulanması mümkündür. 03.07.2005 tarihli ve 5402 sayılı DSHK'nın 15/A maddesi ile soruşturma ve kovuşturma aşamasında elektronik izleme ile şüpheli veya sanığın gözetimi, denetimi mümkün hale gelmiştir. Tutuklamanın alternatifi olarak uygulanan adli kontrol tedbirlerinin elektronik izleme yardımı ile uygulanması mümkündür.

Hukukumuzda kanun koyucu hapis cezasının konutta infazında hükümlünün rızasını aramamakla beraber elektronik kelepçe ile infazın yapılmasında yükümlünün bunu reddetme hakkı olmalıdır. Kanaatimizce elektronik kelepçe kullanmayı istememek, bunun yerine başka elektronik araçlarla takip etmek ve hatta hapis cezasının ceza infaz kurumunda infazını talep etmek de bir haktır. Nitekim DSHYT'nin 104. maddesinde elektronik kelepçe takılmasının reddedilmesi ve başka elektronik araçlarla izlenmeyi talep etme hakkı yerinde bir biçimde düzenlenmektedir.

Hapis cezasının konutta çektirilmesine karar verme yetkisi mahkemeye aittir. Mahkeme sıfatı ile verilmesi gereken kararlardandır. Mahkeme başkanı sıfatı ile karar verilemez. Heyet halinde karar verilmesi gerekir.

DSHYT'de elektronik izleme ile hapis cezasının konutta infazına karar verilecek merci ile ilgili düzenleme yapılmaktadır. Taslağın 29. maddesinde infaz işlemleri değerlendirme kurulu ve görevleri düzenlenmektedir. Aynı maddenin 2. Fıkrasının "d" bendinde elektronik izleme ile denetim ve takibi yapılacak

yükümlülerin belirlenmesine infaz işlemleri değerlendirme kurulu tarafından karar verileceği belirtilmektedir. Kanaatimizce kişi özgürlüğünü doğrudan ilgilendiren elektronik izleme kararının mahkemece verilmesi yerindedir. Yapılacak düzenlemede elektronik izleme kararının mahkemece verilmesi gerektiği hususu ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahmet Gökçen, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul 1989.
- Alexandra Than, House Arrest and Electronic Monitoring, International Summer School on European Peripheries, 2-15 July/Santander, Spain.
- Avrupa Denetimli Serbestlik Birliği (CEP) Elektronik İzleme Konferans Raporları, Ankara Mayıs 2012.
- Brain K Payne.- Matthew DeMichele–Nonso Okofo, Attitudes About Electronic Monitoring: Minority and Majority Racial Group Differences, Journal Of Criminal Justice, S:37, 2009, s.155-162. <http://www.appa-net.org/eweb/docs/appa/pubs/JCJ-Payne-DeMichele-Okafo-AEM.pdf> (15.12.2011).
- Bruce, FFF., St. Paul in Rome, Bulletin OfThe John Rylands Library, 46.2., March 1964, s.326-345, <http://www.biblicalstudies.org.uk/pdf/bjrl/paul-in-rome-1.pdf> (15.12.2011).
- Criminal Proceedings and Defence in France, Aralık 2011, s.20, <http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=house%20arrest%20in%20france%20law%20control%20judiciaire&source=web&d=9&ved=0CG8QFjAl&url=http%3A%2F%2Fwww.fairtrials.net%2Fdocuments%2FFrance.pdf&ei=xpm6TXEMM66-AaCv6nQCg&usq=AFQjCNFY4Dt3wlwyabXM0UctZlvHk-e7wQ&cad=rja> (21.05.2012).
- Doğan Soyaslan, Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların İnfaz Rejimleri, İnfaz Hukukunun Sorunları, Ankara 2000.
- Electronic Monitoring in Italy and the Use of Secure Communication in the Justice System, University of Wrocław, May 13-14, 2005, cbke.prawo.uni.wroc.pl (06.06.2012).
- Erdener Yurtcan, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanunu ve Yorumu, İstanbul 2005.
- Ewald Löwe –Werner Rosenberg, StPO, 26. Auflage, Band 11, Berlin 2011.
- Fatma Karakaş Doğan, Cezanın Amacı ve Hapis Cezası, İstanbul 2010.
- Feridun Yenisey, İnfaz Hukukunun İnsan Yönü, İnfaz Hukukunun Sorunları, Ankara 2001.
- Füsün Akıncı-Sokullu, Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımları, Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul 1998.
- Füsün Sokullu Akıncı, Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar ve Alternatif Ceza Yaptırımları, Yeni Türkiye Dergisi, Temmuz-Ağustos, 1996, S:10.
- Gabriele Weitzmann, Kriminalsanktionen in Europa Ein Vergleich der Sanktionensysteme von Deutschland, Österreich, Dänemark, Frankreich und England/Wales, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Freiburg 2012.
- Günther Kaiser–Heinz Schöh, Strafvollzug, Heidelberg 2002.
- Hans Heiner Kühne, Strafprozessrecht, Eine Systematische Darstellung des Deutschen und Europäischen Strafverfahrensrechts, 8. Völlig neue bearbeitete und erweiterte Auflage, Heidelberg 2010.
- Hans-Jörg Albrecht, Sanction Policies and Alternative Measures to Incarceration: European Experiences with Intermediate and Alternative Criminal Penalties, 142. International Training Course Visiting Experts' Papers.
- Heike Illert, Aspekte Einer Implementierung des Elektronisch Überwachten Hausarrests in das Deutsche Recht, Göttingen 2005.
- Hukuksal, Teknik, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarıyla Elektronik İzleme, Ankara 2011.
- Jenny Ardley, The Theory, Development and Application of Electronic Monitoring in Britain, Internet Journal of Criminology, 2005.

- J. Robert Lily–Richard A. Ball, History Of House Arrest, Northern Kentucky Law Review, Volume: 13/343.
- İnfaz Hukuku ve Özel Durumdaki Hükümlülüler, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2008.
- İnfaz Hukukunun Sorunlar, Probleme des Strafvollzugsrechts, Ankara 2000.
- İsveç Elektronik İzleme Sistemi Çalışma Ziyareti Raporu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı, Eylül 2009, Stockholm.
- Kayıhan İçel v.d, İçel Yaptırım Teorisi, İstanbul 2002.
- Klaus Laubenthal, Strafvollzug, Heidelberg 2008.
- Mahmut Koca, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2010.
- M. Emin Artuk–Ahmet Gökçen–Caner Yenidünya, Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Ankara 2008.
- Marc Renzema –Mayo- Evan Wilson, Can Electronic Monitoring Reduce Crime For Moderate to High-Risk Offenders, Journal of Experimental Criminology, 2005, Springer 2005.
- Matt Blatt–Russel G.Smith, Electronic Monitoring In The Criminal Justice System, <http://www.aic.gov.au/documents/4/6/9/%7B469CBB4-B204-4F5E-8C73-B9B47C707F05%7Dtandi254.pdf> (15.12.2011).
- Michael Walter, Ev Hapsinde Elektronik Gözetleme (Electronic Monitoring) Kapasitesinin Üstünde Dolu Cezaevlerine Bir Çözüm, Çeviren: Mehmet Emin Artuk-Ayşe Nuhoğlu, İstanbul Barosu Dergisi, C:75, S:1-3, 2001.
- Mike Nellis–Nuria Torres Rosell, Avrupa’da Elektronik İzleme 7. Avrupa Konferansı Raporu, Elektronik İyileştirme ve Cezaevi Nüfusunun Azaltılması, Evora Portekiz, 5-7 Mayıs 2011.
- Mike Nellis, Surveillance and Confinement: Explaining and Understanding The Experience of Electronically Monitored Curfews, European Journal of Probation, Volume: 1, No:1, 2009.
- Natasha Alladina, The Use Of Electronic Monitoring In The Alaska Criminal Justice System: A Practical Yet Incomplete Alternative To Incarceration, Alaska Law Review, 28:1, 2006.
- Necati Nursal, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Dış İlişkilerden Sorumlu Daire Başkanlığı, İstanbul 2005.
- Nur Centel–Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 6. Bs., İstanbul 2008.
- Pre-trial Detention In The European Union, An Analysis of Minimum Standards in Pre-trial Detention and the Grounds for Regular Review in the Member States of the EU can be ordered via Tilburg University or Wolf Legal Publishers, Tilburg University, 2009, s.557, www.wolfpublishers.nl. (28.12.2011).
- Prison Technologies, Final Study, European Parliament, Directorate General For Research, Luxemburg July. 2000.
- Mustafa Ruhan Erdem, Kısa Süreli Özgürlüğü Bağlayıcı Cezaların İnfazı ve Yeni Seçenekler, İnfaz Hukukunun Sorunları, Ankara 2000.
- Sven Bergmann, Training des bürgerlichen Normalzustandes Ethnographie zum Projekt Elektronische Fußfessel, Frankfurt 2004.
- Thomas Mushoff, Strafe-Maßregel-Sicherungsverwahrung, eine kritische Untersuchung über das Verhältnis von Schuld und Prävention, Bielefeld 2007.
- Timur Demirbaş, İnfaz Hukuku, Ankara 2008.

Mehmet Uğur, Türk Hukukunda Cezaların ve Güvenlik Önlemlerinin İnfazı ve Hakimin İnfaza Katılması, Ankara 2003.

Vehbi Kadri Kamer, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı, Ankara 2007.

Veli Özer Özbek, İnfaz Hukuku, Ankara 2007.